

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

21 decembrie 2021 *

„Trimitere preliminară – Decizia 2006/928/CE – Mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției – Natură și efecte juridice – Caracter obligatoriu pentru România – Stat de drept – Independența judecătorilor – Articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE – Articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Lupta împotriva corupției – Protecția intereselor financiare ale Uniunii – Articolul 325 alineatul (1) TFUE – Convenția «PIF» – Proceduri penale – Decizii ale Curții Constituționale (România) privind legalitatea administrării anumitor probe și compunerea completurilor de judecată în materie de corupție gravă – Obligația judecătorilor naționali de a da efect deplin deciziilor Curții Constituționale – Răspundere disciplinară a judecătorilor în cazul nerespectării acestor decizii – Puterea de a lăsa neaplicate deciziile Curții Constituționale neconforme cu dreptul Uniunii – Principiul supremației dreptului Uniunii”

În cauzele conexe C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19,

având ca obiect cinci cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Înalta Curte de Casație și Justiție (România), prin deciziile din 6 mai 2019 (C-357/19), 13 mai 2019 (C-547/19), 31 octombrie 2019 (C-811/19) și 19 noiembrie 2019 (C-840/19), primite de Curte la 6 mai, 15 iulie, 4 noiembrie și, respectiv, 19 noiembrie 2019, precum și de Tribunalul Bihor (România), prin decizia din 14 mai 2019, primită de Curte la 14 mai 2019 (C-379/19),

în procedurile penale împotriva

PM (C-357/19),

RO (C-357/19),

SP (C-357/19),

TQ (C-357/19),

KI (C-379/19),

LJ (C-379/19),

JH (C-379/19),

IG (C-379/19),

* Limba de procedură: română.

FQ (C-811/19),

GP (C-811/19),

HO (C-811/19),

IN (C-811/19),

NC (C-840/19),

cu participarea:

Ministerului Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție (C-357/19, C-811/19 și C-840/19),

QN (C-357/19),

UR (C-357/19),

VS (C-357/19),

WT (C-357/19),

Autorității Naționale pentru Turism (C-357/19),

Agenciei Naționale de Administrare Fiscală (C-357/19),

SC Euro Box Promotion SRL (C-357/19),

Direcției Naționale Anticorupție – Serviciul Teritorial Oradea (C-379/19),

JM (C-811/19),

precum și în procedura

CY,

Asociația „Forumul Judecătorilor din România”

împotriva

Inspecției Judiciare,

Consiliului Superior al Magistraturii,

Înaltei Curți de Casație și Justiție (C-547/19),

Curtea (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, domnul L. Bay Larsen, vicepreședinte, domnul A. Arabadjiev, doamnele A. Prechal și K. Jürimäe, domnul S. Rodin, președinți de cameră, și domnii M. Ilesič, T. von Danwitz (raportor), M. Safjan, F. Biltgen și N. Piçarra, judecători,

avocat general: domnul M. Bobek,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru PM, de V. Rădulescu și V. Tobă, avocați;
- pentru RO, de M. O. Țopa și R. Chiriță, avocați;
- pentru TQ, de M. Mareș, avocat;
- pentru JH, de D. Nițu, avocat;
- pentru KI și LJ, de R. Chiriță, F. Mircea și O. Chiriță, avocați;
- pentru CY, de P. Rusu, avocat, precum și de C. Bogdan;
- pentru Asociația „Forumul Judecătorilor din România”, de D. Călin și L. Zaharia;
- pentru FQ, de A. Georgescu, avocat;
- pentru NC, de D. Lupașcu și G. Thuan Dit Dieudonné, avocați;
- pentru Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție, de C. Nistor și D. Ana, în calitate de agenți;
- pentru Direcția Națională Anticorupție – Serviciul Teritorial Oradea, de D. Ana, în calitate de agent;
- pentru Inspekția Judiciară, de L. Netejoru, în calitate de agent;
- pentru Consiliul Superior al Magistraturii, de L. Savonea, în calitate de agent;
- pentru guvernul român, inițial de C.-R. Canțăr, S.-A. Purza, E. Gane, R. I. Hațieganu și L. Lițu, ulterior de S.-A. Purza, E. Gane, R. I. Hațieganu și L. Lițu, în calitate de agenți;
- pentru guvernul polonez, de B. Majczyna, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, inițial de J. Baquero Cruz, I. Rogalski, P. Van Nuffel, M. Wasmeier și H. Krämer, ulterior de J. Baquero Cruz, I. Rogalski, P. Van Nuffel și M. Wasmeier, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 martie 2021,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc în esență interpretarea articolului 2 și a articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, a articolului 325 alineatul (1) TFUE, a articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), a articolului 1 alineatul (1) și a articolului 2 alineatul (1) din Convenția elaborată în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind protecția intereselor financiare ale Comunităților Europene, semnată la Bruxelles la 26 iulie 1995 și anexată la Actul Consiliului din 26 iulie 1995 (JO 1995, C 316, p. 48, Ediție specială, 19/vol. 12, p. 51) (denumită în continuare „Convenția PIF”), a Deciziei 2006/928/CE a Comisiei din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției (JO 2006, L 354, p. 56, Ediție specială, 11/vol. 51, p. 55), precum și a principiului supremației dreptului Uniunii.
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul:
 - unor proceduri penale împotriva lui PM, RO, TQ și SP (C-357/19), a lui KI, LJ, JH și IG (C-379/19), FQ, GP, HO și IN (C-811/19) și a lui NC (C-840/19), în special pentru infracțiuni de corupție și de evaziune fiscală privind taxa pe valoarea adăugată (TVA);
 - unui litigiu între CY și Asociația „Forumul Judecătorilor din România” (denumită în continuare „Forumul Judecătorilor din România”), pe de o parte, și Inspekția Judiciară (România), Consiliul Superior al Magistraturii (România) și Înalta Curte de Casație și Justiție (România), pe de altă parte, în legătură cu impunerea unei sancțiuni disciplinare lui CY (C-547/19).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Convenția PIF

- 3 Articolul 1 alineatul (1) din Convenția PIF are următorul cuprins:

„În sensul prezentei convenții, constituie fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Comunităților Europene:

- (a) în materie de cheltuieli, orice acțiune sau omisiune intenționată cu privire la:
 - folosirea sau prezentarea unor declarații sau documente false, inexacte sau incomplete care au ca efect perceperea sau reținerea pe nedrept a unor fonduri care provin din bugetul general al Comunităților Europene sau din bugetele gestionate de Comunitățile Europene sau în numele acestora;
 - necomunicarea unei informații cu încălcarea unei obligații specifice, având același efect;

- deturnarea acestor fonduri în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate inițial, având același efect.

(b) în materie de venituri, orice acțiune sau omisiune intenționată cu privire la:

- folosirea sau prezentarea unor declarații sau documente false, inexacte sau incomplete, care au ca efect diminuarea ilegală a resurselor bugetului general al Comunităților Europene sau ale bugetelor gestionate de Comunitățile Europene sau în numele acestora;

[...]

4 Articolul 2 alineatul (1) din această convenție prevede:

„Fiecare stat membru ia măsurile necesare pentru a se asigura că comportamentele menționate la articolul 1, precum și complicitatea, instigarea sau tentativa la comportamentele menționate la articolul 1 alineatul (1) se pedepsesc cu sancțiuni penale efective, proporționate și disuasive, inclusiv, cel puțin în cazurile de fraudă gravă, cu pedepse privative de libertate care pot duce la extrădare, înțelegându-se că trebuie considerată fraudă gravă oricare fraudă care implică o sumă minimă care urmează să fie stabilită de fiecare stat membru. Această sumă minimă nu poate fi stabilită la o sumă mai mare de 50 000 [de euro].”

5 Prin Actul din 27 septembrie 1996, Consiliul a elaborat Protocolul la Convenția privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene (JO 1996, C 313, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 12, p. 60). În conformitate cu articolele 2 și 3, acest protocol reglementează actele de corupție pasivă și activă.

Tratatul de aderare

6 Tratatul între statele membre ale Uniunii Europene și Republica Bulgaria și România privind aderarea Republicii Bulgaria și a României la Uniunea Europeană (JO 2005, L 157, p. 11, denumit în continuare „Tratatul de aderare”), care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2007, prevede la articolul 2 alineatele (2) și (3):

„(2) Condițiile referitoare la admitere și adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea, care decurg în urma aderării și care se aplică de la data aderării până la data intrării în vigoare a Tratatului de instituire a unei Constituții pentru Europa, sunt stabilite în actul anexat la prezentul tratat. Dispozițiile respectivului act fac parte integrantă din prezentul tratat.

(3) [...]

Actele adoptate înainte de intrarea în vigoare a protocolului prevăzut la articolul 1 alineatul (3) în temeiul prezentului tratat sau a actului prevăzut la alineatul (2) rămân în vigoare și își mențin efectele juridice până când aceste acte sunt modificate sau abrogate.”

Actul de aderare

- 7 Actul privind condițiile de aderare a Republicii Bulgaria și a României și adaptările tratatelor pe care se întemeiază Uniunea Europeană (JO 2005, L 157, p. 203, denumit în continuare „Actul de aderare”), care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2007, prevede la articolul 2:

„De la data aderării, dispozițiile tratatelor originare și actele adoptate de instituții și de Banca Centrală Europeană înainte de aderare sunt obligatorii pentru Bulgaria și România și se aplică în aceste state în condițiile stabilite prin aceste tratate și prin prezentul act.”

- 8 Articolul 37 din acest act este redactat după cum urmează:

„În cazul în care Bulgaria sau România nu și-a îndeplinit angajamentele asumate în contextul negocierilor de aderare, determinând o perturbare semnificativă a bunei funcționări a pieței interne, inclusiv orice angajamente asumate în cadrul politicilor sectoriale care privesc activități economice cu efecte transfrontaliere, ori pericolul iminent al unei atari perturbări, Comisia poate să adopte măsurile corespunzătoare până la împlinirea unui termen de cel mult trei ani de la data aderării, la cererea motivată a unui stat membru sau din proprie inițiativă.

Măsurile sunt proporționale și se acordă prioritate aceloră dintre ele care perturbă cel mai puțin funcționarea pieței interne și, după caz, aplicării mecanismelor sectoriale de salvagardare în vigoare. Asemenea măsuri de salvagardare nu pot fi utilizate ca mijloace arbitrare de discriminare sau de restrângere disimulată a comerțului dintre statele membre. Clauza de salvagardare poate fi invocată chiar și înainte de aderare în temeiul concluziilor urmării îndeplinirii angajamentelor asumate în negocieri, iar măsurile adoptate intră în vigoare la data aderării, cu excepția cazului în care acestea prevăd o dată ulterioară. Măsurile nu pot fi menținute mai mult decât este strict necesar și, în orice caz, sunt revocate la data la care angajamentul corespunzător este îndeplinit. Măsurile pot fi totuși aplicate dincolo de termenul prevăzut la alineatul de mai sus atât timp cât angajamentele corespunzătoare nu au fost îndeplinite. Ca răspuns la progresele realizate de noul stat membru în cauză în îndeplinirea angajamentelor sale, Comisia poate adapta în mod corespunzător măsurile luate. Comisia informează Consiliul cu suficient timp înaintea revocării [...] [măsurilor] de salvagardare și ține seama întocmai de orice observații formulate în acest sens de către Consiliu.”

- 9 Articolul 38 din Actul de aderare prevede:

„În cazul în care, în Bulgaria sau în România, există deficiențe semnificative sau un risc iminent privind apariția unor asemenea deficiențe în transpunerea, stadiul aplicării sau asigurarea respectării deciziilor-cadru sau a oricăror altor angajamente, instrumente de cooperare și decizii privind recunoașterea reciprocă în domeniul dreptului penal în conformitate cu titlul VI al Tratatului UE, precum și a directivelor și regulamentelor privind recunoașterea reciprocă în domeniul dreptului civil în conformitate cu titlul IV din Tratatul CE, Comisia poate să adopte, până la împlinirea unui termen de cel mult trei ani de la data aderării, la cererea motivată a unui stat membru sau din proprie inițiativă și după consultarea statelor membre, măsurile corespunzătoare și să precizeze condițiile și modalitățile în care aceste măsuri intră în vigoare.

Măsurile pot lua forma suspendării provizorii a aplicării dispozițiilor și hotărârilor corespunzătoare în relațiile dintre Bulgaria sau România și oricare alt ori alte state membre, fără să aducă atingere continuării cooperării judiciare strânse. Clauza de salvagardare poate fi invocată chiar și înainte de aderare în temeiul concluziilor urmării îndeplinirii angajamentelor asumate în negocieri, iar măsurile adoptate intră în vigoare la data aderării, cu excepția cazului în care acestea prevăd o dată ulterioară. Măsurile nu pot fi menținute mai mult decât este strict necesar și, în orice caz, sunt revocate la data la care deficiențele sunt remediate. Măsurile pot fi totuși aplicate dincolo de termenul

prevăzut la alineatul (1) atât timp cât aceste deficiențe subzistă. Ca răspuns la progresele realizate de noul stat membru în cauză în remedierea deficiențelor identificate, Comisia poate adapta în mod corespunzător măsurile luate, după consultarea statelor membre. Comisia informează Consiliul cu suficient timp înaintea revocării măsurilor de salvagardare și ține seama întocmai de orice observații formulate în acest sens de către Consiliu.”

10 Articolul 39 alineatele (1)-(3) din Actul de aderare prevede:

„(1) În cazul în care, în temeiul urmăririi continue de către Comisie a îndeplinirii angajamentelor asumate de Bulgaria și România în contextul negocierilor de aderare și în special în temeiul rapoartelor Comisiei în această privință, există dovezi clare că stadiul pregătirii pentru adoptarea și aplicarea *acquis*-ului în Bulgaria sau România este de asemenea natură încât există un risc semnificativ ca, într-un număr important de domenii, oricare dintre aceste state să fie în mod evident nepregătit să îndeplinească obligațiile care decurg din calitatea de membru la data aderării, 1 ianuarie 2007, Consiliul poate să hotărască în unanimitate, la recomandarea Comisiei, ca data aderării statului respectiv să fie amânată cu un an, până la 1 ianuarie 2008.

(2) Fără a aduce atingere alineatului (1), Consiliul, hotărând cu majoritate calificată, la recomandarea Comisiei, poate să ia decizia prevăzută la alineatul (1) cu privire la România în cazul în care sunt constatate deficiențe semnificative în îndeplinirea de către România a unuia sau a mai multe dintre angajamentele și cerințele enumerate în anexa IX punctul I.

(3) Fără a aduce atingere alineatului (1) și sub rezerva dispozițiilor articolului 37, Consiliul, hotărând cu majoritate calificată, la recomandarea Comisiei și după o evaluare amănunțită efectuată în toamna anului 2005 a progreselor realizate de România în domeniul politicii de concurență, [poate] să adopte decizia prevăzută la alineatul (1) cu privire la România în cazul în care se constată deficiențe semnificative în îndeplinirea de către România a obligațiilor asumate în temeiul Acordului european de asociere sau a unuia ori mai multora dintre angajamentele și cerințele enumerate în anexa IX punctul II.”

11 Anexa IX la Actul de aderare, intitulată „Angajamente specifice asumate și cerințe acceptate de România la încheierea negocierilor de aderare din 14 decembrie 2004 (menționate la articolul 39 din Actul de aderare)”, conține la punctul I următorul pasaj:

„Cu privire la articolul 39 [alineatul] (2)

[...]

(4) Să accelereze considerabil lupta împotriva corupției, în special împotriva corupției la nivel înalt, prin asigurarea unei aplicări riguroase a legislației anticorupție și a independenței efective a Parchetului Național Anticorupție (PNA), precum și prin prezentarea anuală, începând cu noiembrie 2005, a unui raport convingător al activității PNA în lupta împotriva corupției la nivel înalt. Parchetului Național Anticorupție trebuie să i se asigure personal, resurse financiare și de formare, precum și echipamentul necesar pentru îndeplinirea funcției sale vitale.

(5) [...] [Strategia națională anticorupție] trebuie să includă angajamentul de revizuire a procedurilor penale îndelungate, până la sfârșitul anului 2005, pentru a asigura că tratarea cazurilor de corupție se face într-un mod rapid și transparent, astfel încât să se garanteze sancțiuni adecvate cu efect descurajator; [...]

[...]"

Decizia 2006/928

12 Decizia 2006/928 a fost adoptată în contextul aderării României la Uniunea Europeană, prevăzută pentru 1 ianuarie 2007, în special în temeiul articolelor 37 și 38 din Actul de aderare. Considerentele (1)-(6) și (9) ale acestei decizii au următorul cuprins:

- „(1) Uniunea Europeană este instituită pe principiul statului de drept, un principiu comun tuturor statelor membre.
- (2) Spațiul de libertate, securitate și justiție, precum și piața internă instituite prin Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul de instituire a Comunității Europene se bazează pe convingerea reciprocă în privința faptului că deciziile și practicile administrative și judiciare din toate statele membre respectă pe deplin statul de drept.
- (3) Această condiție implică existența, în toate statele membre, a unui sistem judiciar și administrativ imparțial, independent și eficient, înzestrat cu mijloace suficiente, între altele, pentru a lupta împotriva corupției.
- (4) La 1 ianuarie 2007, România va deveni membru al Uniunii Europene. Deși apreciază eforturile considerabile făcute de România pentru a finaliza pregătirile de aderare la Uniunea Europeană, Comisia a identificat în raportul său din 26 septembrie 2006 chestiuni rămase nerezolvate, în special în ceea ce privește responsabilizarea și eficiența sistemului judiciar și ale organelor de aplicare a legii, domenii în care sunt necesare progrese suplimentare pentru a garanta capacitatea acestor organe de a aplica măsurile adoptate pentru a institui piața internă și spațiul de libertate, securitate și justiție.
- (5) Articolul 37 din Actul de aderare împuternicește Comisia să adopte măsurile necesare în cazul unui risc iminent de perturbare a funcționării pieței interne ca urmare a nerespectării de către România a angajamentelor asumate. Articolul 38 împuternicește Comisia să adopte măsurile necesare în cazul unui risc iminent privind apariția unor deficiențe grave în România în ceea ce privește transpunerea, stadiul aplicării sau al asigurării respectării actelor adoptate în temeiul Titlului VI din Tratatul UE sau al actelor adoptate în temeiul Titlului IV din Tratatul CE.
- (6) Chestiunile nerezolvate în ceea ce privește responsabilizarea și eficiența sistemului judiciar și ale organelor de aplicare a legii justifică instituirea unui mecanism de cooperare și de verificare a progreselor realizate de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției.

[...]

- (9) Prezenta decizie ar trebui modificată în cazul în care evaluarea Comisiei arată că este necesară modificarea obiectivelor de referință. Prezenta decizie va fi abrogată atunci când au fost atinse toate obiectivele de referință.”

13 Articolul 1 din Decizia 2006/928 prevede:

„În fiecare an, până la 31 martie cel târziu, iar în primul an la 31 martie 2007, România prezintă Comisiei un raport privind progresele realizate în vederea atingerii fiecăruia dintre obiectivele de referință enumerate în anexă.

Comisia poate, în orice moment, să ofere ajutor tehnic prin diverse mijloace sau să colecteze ori să facă schimb de informații privind obiectivele de referință. De asemenea, Comisia poate organiza, în orice moment, misiuni de experți în acest sens în România. Autoritățile române oferă Comisiei sprijinul necesar în acest context.”

14 Articolul 2 din această decizie prevede:

„Comisia va transmite, pentru prima dată în iunie 2007, Parlamentului European și Consiliului propriile comentarii și concluzii privind raportul prezentat de România.

Comisia va prezenta din nou un raport în funcție de evoluția situației și cel puțin o dată la fiecare șase luni.”

15 Articolul 4 din decizia menționată enunță:

„Prezenta decizie se adresează statelor membre.”

16 Anexa la aceeași decizie are următorul cuprins:

„Obiectivele de referință pe care România trebuie să le atingă, prevăzute la articolul 1:

1. Garantarea unui proces judiciar mai transparent și mai eficient totodată, în special prin consolidarea capacităților și a responsabilizării Consiliului Superior al Magistraturii. Raportarea și evaluarea impactului noilor coduri de procedură civilă și administrativă.
2. Înființarea, conform celor prevăzute, a unei agenții pentru integritate cu responsabilități în domeniul verificării patrimoniului, al incompatibilităților și al conflictelor de interese potențiale, precum și cu capacitatea de a adopta decizii obligatorii care să poată duce la aplicarea unor sancțiuni disuasive.
3. Continuarea, în baza progreselor realizate deja, a unor cercetări profesionale și imparțiale cu privire la acuzațiile de corupție la nivel înalt.
4. Adoptarea unor măsuri suplimentare de prevenire și combatere a corupției, în special în cadrul administrației locale.”

Dreptul român

Constituția României

- 17 Titlul III din Constituția României, intitulat „Autoritățile publice”, cuprinde printre altele un capitol VI referitor la „[a]utoritatea judecătorească”, în care figurează articolul 126 din această Constituție. Articolul menționat prevede:

„(1) Justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege.

[...]

(3) Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale.

(4) Compunerea Înaltei Curți de Casație și Justiție și regulile de funcționare a acesteia se stabilesc prin lege organică.

[...]

(6) Controlul judecătoresc al actelor administrative ale autorităților publice, pe calea contenciosului administrativ, este garantat, cu excepția celor care privesc raporturile cu Parlamentul, precum și a actelor de comandament cu caracter militar. Instanțele de contencios administrativ sunt competente să soluționeze cererile persoanelor vătămate prin ordonanțe sau, după caz, prin dispoziții din ordonanțe declarate neconstituționale.”

- 18 Titlul V din Constituția României, referitor la Curtea Constituțională (România), cuprinde articolele 142-147 din aceasta. Articolul 142, intitulat „Structura”, prevede la alineatele (1)-(3):

„(1) Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției.

(2) Curtea Constituțională se compune din nouă judecători, numiți pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit.

(3) Trei judecători sunt numiți de Camera Deputaților, trei de Senat și trei de Președintele României.”

- 19 Articolul 143 din Constituția României este redactat după cum urmează:

„Judecătorii Curții Constituționale trebuie să aibă pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 18 ani în activitatea juridică sau în învățământul juridic superior.”

- 20 Articolul 144 din Constituția României prevede:

„Funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu oricare altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior.”

21 Potrivit articolului 145 din Constituția României:

„Judecătorii Curții Constituționale sunt independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe durata acestuia.”

22 Articolul 146 din Constituția României prevede:

„Curtea Constituțională are următoarele atribuții:

[...]

d) hotărăște asupra excepțiilor de neconstituționalitate privind legile și ordonanțele, ridicate în fața instanțelor judecătorești sau de arbitraj comercial; excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată și direct de Avocatul Poporului;

e) soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii;

[...]”

23 Articolul 147 din Constituția României enunță la alineatul (4):

„Deciziile Curții Constituționale se publică în *Monitorul Oficial al României*. De la data publicării, deciziile sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.”

24 Articolul 148 alineatele (2)-(4) din Constituția României prevede:

„(2) Ca urmare a aderării, prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

(3) Prevederile alineatelor (1) și (2) se aplică, în mod corespunzător, și pentru aderarea la actele de revizuire a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene.

(4) Parlamentul, Președintele României, Guvernul și autoritatea judecătorească garantează aducerea la îndeplinire a obligațiilor rezultate din actul aderării și din prevederile alineatului (2).”

Codul penal

25 Articolul 154 alineatul (1) din Codul penal prevede:

„Termenele de prescripție a răspunderii penale sunt:

a) 15 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa detențiunii pe viață sau pedeapsa închisorii mai mare de 20 de ani;

b) 10 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 10 ani, dar care nu depășește 20 de ani;

- c) 8 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de 5 ani, dar care nu depășește 10 ani;
- d) 5 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii mai mare de un an, dar care nu depășește 5 ani;
- e) 3 ani, când legea prevede pentru infracțiunea săvârșită pedeapsa închisorii care nu depășește un an sau amenda.”

26 Articolul 155 alineatul (4) din acest cod prevede:

„Termenele prevăzute în articolul 154, dacă au fost depășite cu încă o dată, vor fi socotite îndeplinite oricâte întreruperi ar interveni.”

Codul de procedură penală

27 Articolul 40 alineatul (1) din Codul de procedură penală prevede:

„Înalta Curte de Casație și Justiție judecă în primă instanță infracțiunile de înaltă trădare, infracțiunile săvârșite de senatori, deputați și membri din România în Parlamentul European, de membrii Guvernului, de judecătorii Curții Constituționale, de membrii Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție și de procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.”

28 Articolul 142 alineatul (1) din acest cod, în versiunea în vigoare înainte de 14 martie 2016, avea următorul cuprins:

„Procurorul pune în executare supravegherea tehnică ori poate dispune ca aceasta să fie efectuată de organul de cercetare penală sau de lucrători specializați din cadrul poliției ori de alte organe specializate ale statului.”

29 Potrivit articolului 281 alineatul (1) din codul menționat:

„Determină întotdeauna aplicarea nulității încălcarea dispozițiilor privind:

[...]

b) competența materială și competența personală a instanțelor judecătorești, atunci când judecata a fost efectuată de o instanță inferioară celei legal competente;

[...]”

30 Articolul 342 din Codul de procedură penală enunță:

„Obiectul procedurii camerei preliminare îl constituie verificarea, după trimiterea în judecată, a competenței și a legalității sesizării instanței, precum și verificarea legalității administrării probelor și a efectuării actelor de către organele de urmărire penală.”

31 Articolul 426 alineatul (1) din acest cod prevede:

„Împotriva hotărârilor penale definitive se poate face contestație în anulare în următoarele cazuri:

[...]

d) când instanța de apel nu a fost compusă potrivit legii ori a existat un caz de incompatibilitate;

[...]”

32 Articolul 428 alineatul (1) din codul menționat prevede:

„Contestația în anulare pentru motivele prevăzute la articolul 426 literele a) și c)-h) poate fi introdusă în termen de 30 de zile de la data comunicării deciziei instanței de apel.”

Legea nr. 47/1992

33 Articolul 3 din Legea nr. 47 din 18 mai 1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale (republicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 807 din 3 decembrie 2010) prevede:

„(1) Atribuțiile Curții Constituționale sunt cele stabilite de Constituție și de prezenta lege.

(2) În exercitarea atribuțiilor care îi revin, Curtea Constituțională este singura în drept să hotărască asupra competenței sale.

(3) Competența Curții Constituționale, stabilită potrivit alineatului (2), nu poate fi contestată de nicio autoritate publică.”

34 Articolul 34 alineatul (1) din această lege enunță:

„Curtea Constituțională soluționează conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, la cererea Președintelui României, a unuia dintre președinții celor două Camere, a primului-ministru sau a președintelui Consiliului Superior al Magistraturii.”

Legea nr. 78/2000

35 Articolul 5 din Legea nr. 78 din 18 mai 2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 219 din 18 mai 2000) prevede la alineatul (1):

„În înțelesul prezentei legi, sunt infracțiuni de corupție infracțiunile prevăzute la articolele 289-292 din Codul penal, inclusiv atunci când acestea sunt comise de persoanele prevăzute la articolul 308 din Codul penal.”

36 Articolele din Codul penal menționate la articolul 5 alineatul (1) din Legea nr. 78/2000 privesc infracțiunile de luare de mită (articolul 289), de dare de mită (articolul 290), de trafic de influență (articolul 291) și, respectiv, de cumpărare de influență (articolul 292).

37 Articolul 29 alineatul (1) din această lege prevede:

„Pentru judecarea în primă instanță a infracțiunilor prevăzute în prezenta lege, se constituie complete specializate.”

Legea nr. 303/2004

38 Articolul 99 din Legea nr. 303 din 28 iunie 2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (republicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 826 din 13 septembrie 2005), astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 24 din 17 ianuarie 2012 (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 51 din 23 ianuarie 2012) (denumită în continuare „Legea nr. 303/2004”), prevede:

„Constituie abateri disciplinare:

[...]

o) nerespectarea dispozițiilor privind distribuirea aleatorie a cauzelor;

[...]

ș) nerespectarea deciziilor Curții Constituționale [...];

[...].”

39 Articolul 100 din această lege prevede la alineatul (1):

„Sancțiunile disciplinare care se pot aplica judecătorilor și procurorilor, proporțional cu gravitatea abaterilor, sunt:

[...]

e) excluderea din magistratură.”

40 Articolul 101 din legea menționată prevede:

„Sancțiunile disciplinare prevăzute la articolul 100 se aplică de secțiile Consiliului Superior al Magistraturii, în condițiile legii sale organice.”

Legea nr. 304/2004

41 Legea nr. 304 din 28 iunie 2004 privind organizarea judiciară (republicată în *Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 827 din 13 septembrie 2005) a fost modificată, printre altele, prin:

– Legea nr. 202 din 25 octombrie 2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 714 din 26 octombrie 2010);

– Legea nr. 255 din 19 iulie 2013 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 515 din 14 august 2013);

- Legea nr. 207 din 20 iulie 2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 636 din 20 iulie 2018).
- 42 Articolul 19 alineatul (3) din Legea nr. 304/2004, astfel cum a fost modificată ultima dată prin Legea nr. 207/2018 (denumită în continuare „Legea nr. 304/2004 modificată”), prevede:
- „La începutul fiecărui an, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, la propunerea președintelui sau a vicepreședintelui acesteia, poate aproba înființarea de complete specializate în cadrul secțiilor Înaltei Curți de Casație și Justiție, în funcție de numărul și natura cauzelor, de volumul de activitate al fiecărei secții, precum și de specializarea judecătorilor și necesitatea valorificării experienței profesionale a acestora.”
- 43 Articolul 24 alineatul (1) din această lege prevede:
- „Completele de 5 judecători judecă apelurile împotriva hotărârilor pronunțate în primă instanță de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, judecă recursurile în casație împotriva hotărârilor pronunțate în apel de completele de 5 judecători după admiterea în principiu, soluționează contestațiile împotriva încheierilor pronunțate în cursul judecății în primă instanță de Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, soluționează cauzele în materie disciplinară potrivit legii și alte cauze date în competența lor prin lege.”
- 44 Articolul 29 alineatul (1) din legea menționată are următorul cuprins:
- „Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție are următoarele atribuții:
- a) aprobă Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă, precum și statele de funcții și de personal ale Înaltei Curți de Casație și Justiție;
- [...]
- f) exercită alte atribuții prevăzute în Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție.”
- 45 Articolul 31 alineatul (1) din aceeași lege enunță:
- „În materie penală, completele de judecată se compun după cum urmează:
- a) în cauzele date, potrivit legii, în competența de primă instanță a Înaltei Curți de Casație și Justiție, completul de judecată este format din 3 judecători;
- [...]”
- 46 Articolul 32 din Legea nr. 304/2004 modificată prevede:
- „(1) La începutul fiecărui an, la propunerea președintelui sau a vicepreședinților Înaltei Curți de Casație și Justiție, Colegiul de conducere aprobă numărul și compunerea completurilor de 5 judecători.
- [...]

(4) Judecătorii care fac parte din aceste completuri sunt desemnați, prin tragere la sorți, în ședință publică, de președintele sau, în lipsa acestuia, de unul dintre cei 2 vicepreședinți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție. Schimbarea membrilor completurilor se face în mod excepțional, pe baza criteriilor obiective stabilite de Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(5) Completul de 5 judecători este prezidat de președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, de unul dintre cei 2 vicepreședinți sau de președinții de secție atunci când aceștia fac parte din complet, desemnați potrivit alineatului (4).

(6) În cazul în care niciunul dintre aceștia nu a fost desemnat să facă parte din completurile de 5 judecători, completul este prezidat, prin rotație, de fiecare judecător, în ordinea vechimii în magistratură a acestora.

(7) Cauzele care intră în competența completurilor de 5 judecători sunt repartizate aleatoriu în sistem informatizat.”

47 În versiunea rezultată din Legea nr. 202/2010, articolul 32 din Legea nr. 304/2004 prevedea:

„(1) La începutul fiecărui an, în materie penală se stabilesc două complete de 5 judecători formate numai din judecători din cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

[...]

(4) Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție aprobă compunerea completelor de 5 judecători. Judecătorii care fac parte din aceste complete sunt desemnați de președintele sau, în lipsa acestuia, de vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție. Schimbarea membrilor completelor se face în mod excepțional, pe baza criteriilor obiective stabilite de Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(5) Completul de 5 judecători este prezidat de președintele sau vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție. În lipsa acestora, completul poate fi prezidat de un președinte de secție desemnat în acest scop de președintele sau, în lipsa acestuia, de vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(6) Cauzele care intră în competența completelor prevăzute la alineatele (1) și (2) vor fi repartizate aleatoriu în sistem informatizat.”

48 În versiunea rezultată din Legea nr. 255/2013, alineatele (1) și (6) ale articolului 32 din Legea nr. 304/2004 erau formulate în termeni cvasiidentici cu cei din versiunea menționată la punctul anterior, în timp ce alineatele (4) și (5) al acestui articol prevedeau:

„(4) Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție aprobă numărul și compunerea completelor de 5 judecători, la propunerea președintelui Secției penale. Judecătorii care fac parte din aceste complete sunt desemnați, prin tragere la sorți, în ședință publică, de președintele sau, în lipsa acestuia, de vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție. Schimbarea membrilor completelor se face în mod excepțional, pe baza criteriilor obiective stabilite de Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

(5) Completul de 5 judecători este prezidat de președintele sau vicepreședintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, atunci când acesta face parte din complet, potrivit alineatului (4), de președintele Secției penale sau de decanul de vârstă, după caz.”

49 Articolul 33 din Legea nr. 304/2004 modificată are următorul cuprins:

„(1) Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție sau, în lipsa acestuia, unul dintre vicepreședinți prezidează Secțiile Unite, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, precum și Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Completul de 5 judecători și orice complet în cadrul secțiilor, când participă la judecată.

[...]

(3) Președinții de secții pot prezida orice complet de judecată din cadrul secției, iar ceilalți judecători prezidează prin rotație.”

50 Articolul 33 alineatul (1) din Legea nr. 304/2004, în versiunea rezultată din Legea nr. 202/2010, prevedea:

„Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție sau, în lipsa acestuia, vicepreședintele prezidează Secțiile Unite, Completul de 5 judecători, iar în cadrul secțiilor, orice complet, când participă la judecată.”

51 Potrivit acestui articol 33 alineatul (1) din Legea nr. 304/2004, în versiunea rezultată din Legea nr. 255/2013:

„Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție sau, în lipsa acestuia, unul dintre vicepreședinți prezidează Secțiile Unite, Completul pentru soluționarea recursului în interesul legii, precum și Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Completul de 5 judecători și orice complet în cadrul secțiilor, când participă la judecată.”

Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție

52 Articolul 28 din Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție din 21 septembrie 2004 (denumit în continuare „Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă”), astfel cum a fost modificat prin Hotărârea nr. 3/2014 din 28 ianuarie 2014 pentru modificarea și completarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea administrativă a Înaltei Curți de Casație și Justiție (*Monitorul Oficial al României*, Partea I, nr. 75 din 30 ianuarie 2014), prevedea:

„(1) În cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție funcționează complete de 5 judecători, cu competența de judecată prevăzută de lege.

[...]

(4) Completele de 5 judecători sunt prezidate, după caz, de președintele, vicepreședinții, președintele Secției penale sau decanul de vârstă.”

53 Articolul 29 alineatul (1) din acest regulament prevedea:

„În scopul stabilirii completelor de 5 judecători în materie penală, președintele sau, în lipsa acestuia, unul dintre vicepreședinții Înaltei Curți de Casație și Justiție desemnează anual, prin tragere la sorți, în ședință publică, câte 4 sau, după caz, câte 5 judecători din cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru fiecare complet.”

Litigiile principale și întrebările preliminare

Elemente comune litigiilor principale

- 54 Litigiile principale se înscriu în contextul unei reforme de anvergură în domeniul justiției și al luptei împotriva corupției din România. Această reformă face obiectul unei monitorizări la nivelul Uniunii din anul 2007, în temeiul mecanismului de cooperare și de verificare instituit prin Decizia 2006/928 cu ocazia aderării României la Uniunea Europeană (denumit în continuare „MCV”).
- 55 Aceste litigii privesc proceduri penale în cadrul cărora instanțele de trimitere ridică problema dacă, în temeiul dreptului Uniunii, pot lăsa neaplicate anumite decizii pronunțate de Curtea Constituțională între anii 2016 și 2019, și anume Decizia nr. 51/2016 din 16 februarie 2016 (cauza C-379/19), Decizia nr. 302/2017 din 4 mai 2017 (cauza C-379/19), Decizia nr. 685/2018 din 7 noiembrie 2018 (cauzele C-357/19, C-547/19 și C-840/19), Decizia nr. 26/2019 din 16 ianuarie 2019 (cauza C-379/19), precum și Decizia nr. 417/2019 din 3 iulie 2019 (cauzele C-811/19 și C-840/19).
- 56 Instanțele de trimitere arată că, în temeiul dreptului național, deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii și că nerespectarea lor de către magistrați constituie, în temeiul articolului 99 litera ș) din Legea nr. 303/2004, o abatere disciplinară. Or, astfel cum ar reieși din Constituția României, Curtea Constituțională nu ar face parte din sistemul judiciar român și ar prezenta caracterul unui organ politico-jurisdicțional. În plus, prin pronunțarea deciziilor în discuție în litigiile principale, Curtea Constituțională ar fi depășit competențele pe care i le atribuie Constituția României și ar fi interferat în cele ale instanțelor de drept comun și ar fi adus atingere independenței acestora. Pe de altă parte, Deciziile nr. 685/2018 și nr. 417/2019 ar implica un risc sistemic de impunitate în materie de luptă împotriva corupției.
- 57 În acest context, instanțele de trimitere se referă, printre altele, la rapoartele Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind progresele înregistrate de România în cadrul mecanismului de cooperare și de verificare din 27 ianuarie 2016 [COM(2016) 41 final], din 13 noiembrie 2018 [COM(2018) 851 final, denumit în continuare „Raportul MCV din noiembrie 2018”] și din 22 octombrie 2019 [COM(2019) 499 final].
- 58 În sfârșit, instanțele menționate fac de asemenea referire la Decizia nr. 104/2018 a Curții Constituționale, din care ar reieși că dreptul Uniunii nu prevalează asupra ordinii constituționale române și că Decizia 2006/928 nu poate constitui o normă de referință în cadrul controlului de constituționalitate prin prisma articolului 148 din Constituția României.

Cauza C-357/19

- 59 Prin sentința din 28 martie 2017 pronunțată de un complet de trei judecători din cadrul Secției penale, Înalta Curte de Casație și Justiție i-a condamnat, printre alții, pe PM, ministru la data faptelor reproșate, RO, TQ și SP pentru săvârșirea, între anii 2010 și 2012, a unor infracțiuni de corupție și de abuz în serviciu în legătură cu gestionarea unor fonduri europene, precum și de evaziune fiscală privind TVA. Apelurile declarate împotriva acestei sentințe de către persoanele interesate, precum și de către Ministerul Public – Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Direcția Națională Anticorupție (România) (denumită în continuare „DNA”) au fost respinse printr-o decizie din 5 iunie 2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, pronunțată de un complet de 5 judecători. Acest complet de 5 judecători era compus din președintele Secției penale și din alți patru judecători desemnați prin tragere la sorți, potrivit practicii Înaltei Curți de Casație și Justiție în perioada în cauză, întemeiată pe Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a aceleiași instanțe. Decizia din 5 iunie 2018 a rămas definitivă.
- 60 Prin Decizia nr. 685/2018, pronunțată la 7 noiembrie 2018, Curtea Constituțională, sesizată de prim-ministru în temeiul articolului 146 litera e) din Constituția României, a constatat, mai întâi, existența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlament și Înalta Curte de Casație și Justiție, generat de hotărârile Colegiului de conducere al acesteia, constând, conform practicii menționate, în desemnarea prin tragere la sorți doar a 4 dintre cei 5 membri ai completurilor de 5 judecători care se pronunțau în apel, iar nu a tuturor membrilor acestora, contrar articolului 32 din Legea nr. 304/2004 modificată. În continuare, Curtea Constituțională a considerat că judecarea unei cauze în apel de un complet astfel nelegal compus se sancționează cu nulitatea absolută a deciziei pronunțate și, în sfârșit, Curtea Constituțională a indicat că, în conformitate cu articolul 147 alineatul (4) din Constituția României, această decizie se aplică de la data publicării sale în cauzele aflate în curs de judecată, în cele finalizate, în măsura în care justițiabilii sunt încă în termenul de exercitare a căilor extraordinare de atac corespunzătoare, precum și situațiilor viitoare.
- 61 După publicarea Deciziei nr. 685/2018 a Curții Constituționale, PM, RO, TQ și SP, precum și DNA au introdus, în temeiul articolului 426 alineatul (1) din Codul de procedură penală, căi extraordinare de atac în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, solicitând desființarea deciziei din 5 iunie 2018 și rejudecarea apelurilor. În susținerea căilor de atac formulate, aceștia au arătat că Decizia nr. 685/2018 este obligatorie și produce efecte asupra deciziei din 5 iunie 2018 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, deoarece completul de 5 judecători care a judecat apelurile respective nu a fost compus potrivit legii în interpretarea dată de Curtea Constituțională. Instanța de trimitere a considerat admisibile aceste căi extraordinare de atac, printre altele pentru motivul că au fost formulate în termenul legal de 30 de zile de la comunicarea acestei decizii, și a dispus suspendarea executării pedepselor privative de libertate până la soluționarea căilor de atac menționate.
- 62 Această instanță ridică în special problema dacă articolul 19 alineatul (1) TUE, articolul 325 alineatul (1) TFUE, precum și articolul 1 alineatul (1) literele (a) și (b) și articolul 2 alineatul (1) din Convenția PIF se opun aplicării Deciziei nr. 685/2018 în cauza principală, care ar avea drept consecință desființarea hotărârilor judecătorești rămase definitive anterior adoptării acestei decizii și reluarea judecării în apel în cauze de fraudă gravă și de corupție gravă.
- 63 Conform jurisprudenței Curții, ar reveni instanțelor naționale sarcina de a da efect deplin, cu respectarea necesară a drepturilor fundamentale garantate de cartă și a principiilor generale de drept, obligațiilor care decurg din articolul 325 alineatul (1) TFUE și de a lăsa neaplicate

dispozițiile de drept intern care se opun aplicării unor sancțiuni efective și disuasive în materie de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii. Având în vedere această jurisprudență, s-ar ridica problema dacă obligația ce incumbă statelor membre în temeiul articolului 325 alineatul (1) TFUE, precum și al articolului 1 alineatul (1) literele (a) și (b) și al articolului 2 alineatul (1) din Convenția PIF vizează și executarea sancțiunilor penale deja aplicate. S-ar ridica de asemenea problema dacă sintagma „și orice altă activitate ilegală care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii” din cuprinsul articolului 325 alineatul (1) TFUE include nu numai faptele de corupție propriu-zise, ci și tentativa de fraudă comisă în contextul unui contract de achiziții publice atribuit în mod fraudulos, care trebuia să fie finanțat din fonduri europene, dar care, ca urmare a refuzului de finanțare din partea autorității de gestionare a acestor fonduri, a fost integral pus în sarcina bugetului național. În acest context, în speță, ar fi existat un risc de prejudiciere a intereselor financiare ale Uniunii, deși un astfel de risc nu s-a materializat.

- 64 Pe de altă parte, instanța de trimitere subliniază că, în temeiul articolelor 2 și 19 TUE, orice stat membru trebuie să se asigure că instanțele judecătorești care fac parte din sistemul său de căi de atac în domeniile reglementate de dreptul Uniunii îndeplinesc cerințele de independență, pentru a garanta justițiabililor o protecție jurisdicțională efectivă. Garanția independenței ar presupune, potrivit jurisprudenței Curții, ca judecătorii să își poată exercita funcțiile jurisdicționale în mod complet autonom, fără a fi supuși vreunei legături ierarhice, pentru a fi protejați de intervenții și de presiuni exterioare susceptibile să aducă atingere independenței lor și să influențeze deciziile acestora.
- 65 În plus, având în vedere în special importanța principiului legalității, care ar impune ca legea să fie previzibilă, precisă și neretroactivă, instanța de trimitere ridică problema dacă noțiunea de „instanță constituită în prealabil prin lege” din cuprinsul articolului 47 alineatul (2) din cartă se opune interpretării date de Curtea Constituțională în ceea ce privește caracterul nelegal al compunerii completurilor sale de 5 judecători. Astfel, conform jurisprudenței Curții rezultate din Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105), și din Hotărârea din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B. (C-42/17, EU:C:2017:936), instanțele naționale, atunci când trebuie să decidă să lase neaplicate dispoziții de drept penal material, ar avea obligația să se asigure că drepturile fundamentale ale persoanelor acuzate că au săvârșit o infracțiune sunt respectate, fiind totodată libere să aplice standarde naționale de protecție a drepturilor fundamentale, cu condiția ca această aplicare să nu compromită nici nivelul de protecție prevăzut de cartă, astfel cum a fost interpretată de Curte, și nici supremația, unitatea și caracterul efectiv al dreptului Uniunii.
- 66 În speță, instanța de trimitere este de părere că dreptul Uniunii se opune în special aplicării Deciziei nr. 685/2018, întrucât această decizie ar avea ca efect desființarea hotărârilor definitive ale Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în complet de 5 judecători și ar lipsi de caracter efectiv și disuasiv pedepsele aplicate într-un număr considerabil de cazuri de fraudă gravă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii. Ea ar crea aparența de impunitate și chiar un risc sistemic de impunitate prin intervenirea prescripției, date fiind complexitatea și durata procedurilor până la pronunțarea unei hotărâri definitive ca urmare a rejudecării cauzelor în discuție. Mai mult, principiul independenței judecătorilor și principiul securității raporturilor juridice s-ar opune stabilirii unor efecte obligatorii ale Deciziei nr. 685/2018 asupra hotărârilor penale rămase definitive la data adoptării acestei decizii, în lipsa unor motive serioase care să pună la îndoială respectarea dreptului la un proces echitabil în cauzele menționate, fapt care ar fi confirmat de Raportul MCV din noiembrie 2018.

- 67 În sfârșit, instanța de trimitere arată că există un risc serios ca răspunsurile Curții la întrebările adresate să nu poată fi aplicate în dreptul intern, ținând seama de jurisprudența Curții Constituționale menționată la punctul 58 din prezenta hotărâre.
- 68 În aceste condiții, Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 19 alineatul (1) TUE, articolul 325 alineatul (1) TFUE, articolul 1 alineatul (1) liter[ele] (a) și (b) și articolul 2 alineatul (1) din [Convenția PIF] și principiul securității juridice trebuie interpretate în sensul că se opun adoptării unei decizii de către un organ exterior puterii judecătorești, [Curtea Constituțională], care să aprecieze asupra legalității compunerii unor complete de judecată, cu consecința creării premiselor necesare admiterii unor căi extraordinare de atac împotriva hotărârilor judecătorești definitive pronunțate într-un interval de timp?
- 2) Articolul 47 [al doilea paragraf] din [cartă] trebuie interpretat în sensul că se opune constatării de către un organ exterior puterii judecătorești a caracterului lipsit de independență și imparțialitate al unui complet din care face parte un judecător având funcție de conducere și care nu a fost desemnat aleatoriu, ci în baza unei reguli transparente, cunoscute și necontestate de părți, regulă aplicabilă în toate cauzele completului respectiv, hotărârea adoptată fiind obligatorie potrivit dreptului intern?
- 3) Aplicarea prioritara a dreptului Uniunii trebuie interpretată în sensul că permite instanței naționale să înlăture aplicarea unei decizii a instanței de contencios constituțional pronunțate într-o sesizare vizând un conflict constituțional, obligatorie în dreptul național?”

Cauza C-379/19

- 69 La 22 august 2016, Direcția Națională Anticorupție – Serviciul Teritorial Oradea (România) i-a trimis în judecată la Tribunalul Bihor (România) pe KI, LJ, JH și IG, acuzați de săvârșirea unor infracțiuni de cumpărare de influență, trafic de influență, dare de mită și luare de mită, precum și a unor infracțiuni de complicitate la cumpărare de influență și de complicitate la dare de mită.
- 70 În cadrul acestei proceduri, KI și LJ au solicitat, în temeiul articolului 342 din Codul de procedură penală, excluderea din materialul probatoriu a unor procese-verbale de redare a interceptărilor realizate de Serviciul Român de Informații (denumit în continuare „SRI”). În susținerea acestei cereri, persoanele interesate au invocat Decizia nr. 51/2016 prin care Curtea Constituțională a declarat neconstituțional articolul 142 alineatul (1) din Codul de procedură penală, în măsura în care acesta autoriza punerea în executare a unor măsuri de supraveghere, în cadrul unei proceduri penale, de către „alte organe specializate ale statului”, și în special de către SRI.
- 71 Prin încheierea penală din 27 ianuarie 2017, judecătorul de cameră preliminară din cadrul Tribunalului Bihor a respins cererile formulate de KI și de LJ cu motivarea, printre altele, că, efectele Deciziei nr. 51/2016 producându-se doar pentru viitor, administrarea probelor era legală și a dispus începerea judecării în privința lui KI, LJ, JH și IG. Calea de atac exercitată împotriva acestei încheieri penale a fost respinsă de Curtea de Apel Oradea (România), care a reținut de asemenea că Decizia nr. 51/2016 este inaplicabilă măsurilor de supraveghere tehnică dispuse în

cauză, deoarece această decizie, care a fost publicată în *Monitorul Oficial al României* din 14 martie 2016, produce efecte, conform articolului 147 alineatul (4) din Constituția României, numai pentru viitor.

- 72 În cursul judecății penale în fața instanței de trimitere, IG, KI, LJ și JH au solicitat în esență constatarea nulității absolute a proceselor-verbale de redare a interceptărilor în cazul în care SRI ar fi participat la punerea în executare a mandatelor de supraveghere. Pe lângă Decizia nr. 51/2016, persoanele interesate au invocat în această privință Deciziile nr. 302/2017 și nr. 26/2019 prin care Curtea Constituțională a declarat neconstituțional articolul 281 alineatul (1) litera (b) din Codul de procedură penală, în măsura în care nu reglementa în categoria nulităților absolute încălcarea dispozițiilor referitoare la competența materială și după calitatea persoanei a organului de urmărire penală (Decizia nr. 302/2017), și a constatat existența unui conflict juridic de natură constituțională printre altele între Parlament și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție generat de încheierea a două protocoale de cooperare între DNA și SRI în cursul anilor 2009 și 2016, cu încălcarea competenței constituționale a DNA, având ca efect afectarea dreptului procedural care reglementează desfășurarea actelor de urmărire penală (Decizia nr. 26/2019).
- 73 După verificarea efectuată de instanța de trimitere la DNA, s-a dovedit că nouă mandate de supraveghere tehnică fuseseră puse în executare cu sprijinul tehnic al SRI și două mandate, după publicarea Deciziei nr. 51/2016, fără intervenția acestui serviciu.
- 74 Instanța de trimitere arată că este ținută să se pronunțe cu prioritate asupra unei cereri de excludere a unor mijloace de probă și ridică în special problema dacă trebuie să aplice Deciziile nr. 51/2016, nr. 302/2017 și nr. 26/2019. Astfel, prin efectul coroborat al acestor trei decizii, ar fi suficient ca instanța să constate participarea SRI la punerea în executare a unui mandat de supraveghere pentru ca măsurile de colectare a probelor să fie lovite de nulitate absolută și pentru ca mijloacele de probă corespunzătoare să fie înlăturate.
- 75 Instanța de trimitere subliniază totuși că, potrivit normelor naționale încă în vigoare, admisibilitatea unei cereri de excludere a mijloacelor de probă este condiționată de introducerea acestei cereri înainte de finalizarea fazei de cameră preliminară. În plus, normele constituționale ar conferi efect doar *ex nunc* deciziilor Curții Constituționale. Aceasta din urmă ar fi consacrat, așadar, pe cale jurisprudențială, aplicarea deciziilor sale în cauzele pendinte, impunând prin aceasta instanțelor obligația de a sancționa toate actele procedurale sau mijloacele de probă în discuție, fără să existe posibilitatea de a proceda la o apreciere de la caz la caz, chiar și atunci când aceste acte ar fi fost realizate, precum în speță, pe baza unor norme care la momentul aplicării se bucurau de prezumția de constituționalitate.
- 76 Or, pe de o parte, România ar fi obligată să lupte împotriva corupției, iar Comisia ar fi constatat, în Raportul MCV din noiembrie 2018, că acest stat membru trebuie să continue punerea în aplicare a Strategiei naționale anticorupție, cu respectarea termenelor stabilite de guvern în luna august 2016. Pe de altă parte, Curtea Constituțională ar trebui, potrivit articolului 146 din Constituția României, să se limiteze la verificarea conformității legilor cu Constituția României, iar nu să interpreteze și să aplice legea și să instituie norme legale cu aplicare retroactivă. În plus, preocuparea Curții Constituționale de a garanta direct, prin efectul deciziilor sale, respectarea drepturilor procesuale ale părților dintr-un proces penal apare ca fiind excesivă prin raportare la mecanismele de care dispune statul român pentru aceasta, precum Protocolul nr. 16 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, care a intrat în vigoare la 1 august 2018 (denumită în continuare „CEDO”). De

asemenea, în jurisprudența sa rezultată din Hotărârea din 26 februarie 2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107), Curtea ar fi refuzat să recunoască o limitare a supremației dreptului Uniunii asupra unor drepturi constituționale mai favorabile.

- 77 În ceea ce privește cauza principală, instanța de trimitere consideră că aceasta are o legătură suficient de puternică cu dreptul Uniunii, în măsura în care privește exercitarea competenței sale jurisdicționale prin raportare la principiile statului de drept și independenței judecătorilor, și ridică probleme referitoare la caracterul și la efectele MCV, precum și la supremația dreptului Uniunii față de jurisprudența Curții Constituționale. Aceasta din urmă ar fi limitat competența instanțelor române, rezultată din Constituția României și din dreptul Uniunii, de îndeplinire a justiției, statuând în Decizia nr. 104/2018, menționată la punctul 58 din prezenta hotărâre, că Decizia 2006/928 nu poate constitui o normă de referință în cadrul controlului de constituționalitate prin prisma articolului 148 din Constituția României.
- 78 Astfel, ar fi necesar ca Curtea să precizeze dacă MCV are caracter obligatoriu și, în cazul unui răspuns afirmativ, dacă acest caracter trebuie recunoscut nu numai măsurilor expres recomandate prin rapoartele întocmite în cadrul acestui mecanism, ci și ansamblului constatărilor realizate prin aceste rapoarte, în special celor vizând măsurile naționale contrare recomandărilor Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept (Comisia de la Veneția) și ale Grupului de state împotriva corupției (GRECO). În plus, având în vedere principiile statului de drept și independenței judecătorilor, s-ar ridica problema dacă judecătorul național poate să înlătore, în exercitarea competenței sale jurisdicționale, fără a risca să facă obiectul unor sancțiuni disciplinare expres prevăzute de lege, efectele deciziilor Curții Constituționale, în ipoteza în care aceasta și-ar depăși limitele de competență.
- 79 În aceste condiții, Tribunalul Bihor a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) [MCV] instituit potrivit Deciziei [2006/928] și cerințele formulate în rapoartele întocmite în cadrul acestui mecanism au caracter obligatoriu pentru statul român?
 - 2) Articolul 2 [TUE] corelat și cu articolul 4 alineatul (3) [TUE] trebuie interpretat în sensul că în cadrul obligației statului membru de a respecta principiile statului de drept se înscrie și necesitatea ca România să respecte cerințele impuse prin rapoartele din cadrul [MCV], instituit potrivit [Deciziei 2006/928], inclusiv în privința abținerii intervenției unei curți constituționale, o instituție politico-jurisdicțională, de a interpreta legea și de a stabili modul concret și obligatoriu de aplicare a ei de către instanțele judecătorești, competență exclusivă atribuită autorității judecătorești, și de a institui norme legale noi, competență exclusivă atribuită autorității legislative? Dreptul Uniunii Europene impune înlăturarea efectelor unei astfel de decizii pronunțate de o curte constituțională? Dreptul Uniunii Europene se opune existenței unei norme interne care reglementează răspunderea disciplinară pentru magistratul care înlătură de la aplicare decizia Curții Constituționale, în contextul întrebării formulate?
 - 3) Principiul independenței judecătorilor, consacrat de articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și de articolul 47 din [cartă], astfel cum a fost interpretat prin jurisprudența [Curții] [Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117)], se opune substituirii competențelor lor de deciziile Curții Constituționale (Deciziile [nr. 51/2016, nr. 302/2017 și nr. 26/2019]), cu consecința lipirii de previzibilitate a procesului penal (aplicare retroactivă) și a imposibilității interpretării și

aplicării legii la cauza concretă? Dreptul Uniunii Europene se opune existenței unei norme interne care reglementează răspunderea disciplinară pentru magistratul care înlătură de la aplicare decizia Curții Constituționale, în contextul întrebării formulate?”

- 80 Prin scrisoarea din 27 iunie 2019, primită de Curte la 10 iulie 2019, Tribunalul Bihor a informat Curtea că, prin încheierea penală din 18 iunie 2019, Curtea de Apel Oradea (România), la cererea DNA, a desființat dispoziția de suspendare a judecării cauzei și a dispus continuarea judecării cauzei pe alte aspecte decât cele vizate de cererea de decizie preliminară. Întrebat de Curte, Tribunalul Bihor a precizat, prin scrisoarea din 26 iulie 2019, primită de Curte la 7 august 2019, că răspunsul acesteia la întrebările adresate este în continuare necesar. Astfel, procedura în fața sa a fost reluată, fără ca probele obținute prin mandatele de supraveghere tehnică și care fac obiectul trimiterii preliminare să poată fi administrate. În plus, Tribunalul Bihor a arătat că Inspekția Judiciară a dispus începerea cercetării disciplinare față de judecătorul aflat la originea trimiterii pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale vizate de întrebările preliminare.

Cauza C-547/19

- 81 Inspekția Judiciară a inițiat o procedură disciplinară împotriva lui CY, judecător în cadrul Curții de Apel București (România), în fața Secției pentru judecători în materie disciplinară a Consiliului Superior al Magistraturii, pentru motivul că CY ar fi săvârșit abaterea disciplinară prevăzută la articolul 99 litera o) din Legea nr. 303/2004.
- 82 Prin încheierea din 28 martie 2018, Secția pentru judecători în materie disciplinară a Consiliului Superior al Magistraturii a respins ca inadmisibilă cererea de intervenție accesorie în interesul lui CY formulată de Forumul Judecătorilor din România. Acesta și CY au declarat recurs împotriva respectivei încheieri la Înalta Curte de Casație și Justiție.
- 83 Prin hotărârea din 2 aprilie 2018, Secția pentru judecători în materie disciplinară a Consiliului Superior al Magistraturii i-a aplicat lui CY sancțiunea disciplinară constând în excluderea din magistratură, prevăzută la articolul 100 litera e) din Legea nr. 303/2004. CY a formulat recurs împotriva acestei hotărâri la Înalta Curte de Casație și Justiție.
- 84 Aceste două cauze au fost atribuite în mod aleatoriu unui complet de 5 judecători al acestei instanțe, iar ulterior au fost conexeate, considerându-se că există o strânsă legătură între ele. Compunerea acestui complet de judecată fusese stabilită prin tragere la sorți, efectuată la 30 octombrie 2017.
- 85 La 8 noiembrie 2018, în urma pronunțării Deciziei nr. 685/2018 menționate la punctul 60 din prezenta hotărâre, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție a adoptat o hotărâre privind tragerea la sorți a membrilor completurilor de 5 judecători. În luna decembrie a anului 2018, Consiliul Superior al Magistraturii a adoptat două hotărâri prin care au fost emise norme care să asigure conformarea cu exigențele expuse în decizia menționată. Pentru a se conforma acestor hotărâri, Înalta Curte de Casație și Justiție a procedat din nou la tragerea la sorți a unor noi completuri de judecată pentru anul 2018, incluzând dosare deja repartizate în care nu a fost dispusă nicio măsură până la finalul anului respectiv, printre care cauzele conexeate în discuție în litigiul principal.
- 86 În fața noului complet de judecată, CY a invocat, printre altele, excepția nelegalei compunerii a acestui complet, contestând în special compatibilitatea cu articolul 2 TUE a Deciziei nr. 685/2018 și a hotărârilor subsecvente ale Consiliului Superior al Magistraturii. În această privință, CY a

arătat că Curtea Constituțională și Consiliul Superior al Magistraturii și-au depășit competențele și a adăugat că, dacă cele două autorități nu ar fi intervenit în activitatea Înaltei Curți de Casație și Justiție, nu ar fi fost afectat principiul continuității completului de judecată, iar cauza ar fi fost corect repartizată unuia dintre completurile de 5 judecători.

- 87 Pentru a se putea pronunța cu privire la excepția de nelegalitate invocată de CY, instanța de trimitere dorește să solicite Curții să statueze cu privire la aspectul dacă o intervenție asupra justiției de natura celei realizate de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 685/2018 este compatibilă cu statul de drept, vizat la articolul 2 TUE, precum și cu independența justiției, garantată la articolul 19 TUE și la articolul 47 din cartă.
- 88 În această privință, instanța de trimitere subliniază, în primul rând, dimensiunea politică a numirii membrilor Curții Constituționale, precum și poziția particulară a acesteia în arhitectura autorităților statului.
- 89 În al doilea rând, procedura constatării unui conflict juridic de natură constituțională între autoritățile publice, prevăzută la articolul 146 litera e) din Constituția României, ar fi în sine problematică, întrucât, potrivit aceleiași dispoziții, organe politice sunt abilitate să declanșeze această procedură. În plus, distincția dintre nelegalitatea unui act și existența unui conflict juridic de natură constituțională ar fi extrem de fragilă și ar exista astfel premisele creării, pentru o categorie limitată de subiecți de drept, a unor căi de atac paralele cu cele organizate în cadrul instanțelor de judecată de drept comun. Această împrejurare coroborată cu implicarea politicului în desemnarea membrilor Curții Constituționale i-ar permite acesteia din urmă să intervină asupra justiției în scopuri politice sau în interesul unor persoane influente din punct de vedere politic.
- 90 În al treilea rând, instanța de trimitere consideră că constatarea efectuată de Curtea Constituțională în Decizia nr. 685/2018 privind existența unui conflict juridic de natură constituțională între puterea judecătorească și puterea legislativă este problematică. În această decizie, Curtea Constituțională ar fi opus propria interpretare a dispozițiilor ambigue de natură infraconstituțională, și anume articolele 32 și 33 din Legea nr. 304/2004 modificată, celei reținute de Înalta Curte de Casație și Justiție în exercitarea competenței sale și ar fi reproșat acestei instanțe o înfrângere sistematică a voinței legiuitorului, iar aceasta pentru a putea constata existența unui asemenea conflict juridic de natură constituțională.
- 91 Potrivit instanței de trimitere, se ridică astfel problema dacă articolele 2 și 19 TUE, precum și articolul 47 din cartă se opun ca, într-o situație precum cea în discuție în litigiul principal, jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție să poată fi controlată și sancționată prin intervenția Curții Constituționale. Instanța de trimitere consideră că o intervenție arbitrară a acesteia din urmă, prin care să se verifice legalitatea activității Înaltei Curți de Casație și Justiție, verificare care să se substituie unor proceduri judiciare legale, precum acțiunea în contencios administrativ sau excepțiile procesuale ridicate în cadrul acțiunilor judiciare, poate avea un impact negativ cu privire la independența justiției și chiar la fundamentele statului de drept, prevăzut la articolul 2 TUE, întrucât Curtea Constituțională nu face parte din sistemul judiciar și nu este investită cu competențe de judecată.

- 92 În aceste condiții, Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Articolul 2 [TUE], articolul 19 alineatul (1) din același tratat și articolul 47 din [cartă] trebuie interpretate în sensul că se opun intervenției unei curți constituționale (organ care nu este, potrivit dreptului intern, instanță de judecată) cu privire la modalitatea în care instanța supremă a interpretat și aplicat legislația infraconstituțională în activitatea de constituire a completurilor de judecată?”

Cauza C-811/19

- 93 Prin sentința din 8 februarie 2018, pronunțată în primă instanță de un complet de 3 judecători din cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, FQ, GP, HO, IN și JM au fost condamnați la pedepse cuprinse între 2 și 8 ani de închisoare pentru infracțiuni de corupție și de spălare a banilor, precum și pentru infracțiuni asimilate infracțiunilor de corupție, săvârșite între anii 2009 și 2013, în legătură cu contracte de achiziții publice încheiate în cadrul unui proiect finanțat în principal din fonduri nerambursabile din partea Uniunii. Patru dintre inculpați, printre care figurează o persoană care a avut succesiv calitatea de primar, de senator și de ministru, precum și DNA au declarat apel împotriva acestei sentințe.
- 94 În cursul procedurii de apel, apelanții au solicitat Înaltei Curți de Casație și Justiție să constate nulitatea sentinței din 8 februarie 2018 pentru motivul că aceasta a fost formulată de un complet de judecată care nu era specializat în materie de corupție, cu încălcarea prevederilor legale.
- 95 Apelanții au invocat în această privință Decizia nr. 417/2019, pronunțată la 3 iulie 2019 la sesizarea președintelui Camerei Deputaților, care, la acel moment, făcea el însuși obiectul unei anchete penale pentru fapte aflate sub incidența Legii nr. 78/2000, cauza aflându-se, în apel, la un complet de 5 judecători din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție. Prin această decizie, Curtea Constituțională a constatat, mai întâi, existența unui conflict juridic de natură constituțională între Parlament și Înalta Curte de Casație și Justiție, generat de neconstituirea de către aceasta a completurilor de judecată specializate pentru judecarea în primă instanță a infracțiunilor prevăzute la articolul 29 alineatul (1) din Legea nr. 78/2000. În continuare, Curtea Constituțională a considerat că judecarea unei cauze de un complet nespecializat atrage sancțiunea nulității absolute a hotărârii astfel pronunțate și, în sfârșit, a dispus ca toate cauzele soluționate de Înalta Curte de Casație și Justiție în primă instanță înainte de 23 ianuarie 2019, în măsura în care nu au devenit definitive, să fie rejudecate de completuri specializate alcătuite potrivit acestei dispoziții. Astfel, în această decizie, Curtea Constituțională a considerat că, deși la această dată de 23 ianuarie 2019 Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție adoptase o hotărâre potrivit căreia toate completurile de 3 judecători ale acesteia trebuie considerate ca fiind specializate în judecarea cauzelor de corupție, această hotărâre era de natură să evite neconstituționalitatea doar începând de la data adoptării sale, nu și pentru trecut.
- 96 În susținerea cererii de decizie preliminară, instanța de trimitere arată că infracțiunile în discuție în litigiul principal, respectiv infracțiuni de corupție comise în legătură cu derularea unor proceduri de achiziții publice finanțate în principal din fonduri europene, precum și infracțiuni de spălare a banilor, prejudiciază sau sunt susceptibile să prejudicieze interesele financiare ale Uniunii.

- 97 Potrivit acestei instanțe, în primul rând, se ridică problema dacă articolul 19 alineatul (1) TUE, articolul 325 alineatul (1) TFUE, articolul 4 din Directiva (UE) 2017/1371 a Parlamentului European și a Consiliului din 5 iulie 2017 privind combaterea fraudelor îndreptate împotriva intereselor financiare ale Uniunii prin mijloace de drept penal (JO 2017, L 198, p. 29) și articolul 58 din Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea folosirii sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei (JO 2015, L 141, p. 73), trebuie interpretate în sensul că se opun aplicării de către o instanță națională a unei decizii luate de o autoritate care nu face parte din sistemul judiciar, precum Decizia nr. 417/2019 a Curții Constituționale, și care statuează asupra temeiniciei unei căi ordinare de atac, impunând trimiterea spre rejudecare a cauzelor, cu consecința repunerii în discuție a acuzației penale prin reluarea judecății în primă instanță. Astfel, statele membre ar fi chemate să ia măsuri efective și disuasive în combaterea activităților ilegale ce aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii.
- 98 În acest context, ar trebui de asemenea să se stabilească dacă sintagma „și orice altă activitate ilegală care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii” din cuprinsul articolului 325 alineatul (1) TFUE include în sfera sa de aplicare infracțiunile de corupție propriu-zise, în măsura în care, printre altele, articolul 4 din Directiva 2017/1371 definește infracțiunile de „corupție pasivă” și de „corupție activă”. Această lămurire ar fi necesară întrucât unul dintre acuzații din cauza principală s-ar fi folosit de influența avută, în calitatea sa de senator și de ministru, asupra unor funcționari publici, i-ar fi determinat pe aceștia să se abțină de la a acționa conform sarcinilor lor și ar fi obținut un procent consistent din valoarea contractelor de achiziții publice finanțate, în cea mai mare parte, din fonduri europene.
- 99 Potrivit instanței de trimitere, la fel ca în cauza C-357/19, Euro Box Promotion și alții, se ridică totodată problema dacă principiul statului de drept consacrat la articolul 2 TUE, interpretat în lumina articolului 47 din cartă, se opune ca justiția să fie afectată de o intervenție de natura celei realizate prin Decizia nr. 417/2019. Prin decizia menționată, Curtea Constituțională ar fi instituit, fără a dispune de competențe jurisdicționale, măsuri obligatorii concretizate în reluarea unor procese în considerarea unei pretinse lipse de specializare în materia infracțiunilor de corupție a completurilor Secției penale din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție, în condițiile în care toți judecătorii acestei Secții penale ar îndeplini, prin însăși calitatea lor de magistrat al acestei instanțe, respectiva condiție de specializare.
- 100 În al doilea rând, având în vedere jurisprudența Curții, dar și importanța principiului legalității, ar trebui să se lămurească înțelesul noțiunii de „instanță constituită în prealabil prin lege” din cuprinsul articolului 47 al doilea paragraf din cartă, pentru a stabili dacă această dispoziție se opune interpretării date de Curtea Constituțională privind caracterul nelegal al compunerii instanței.
- 101 În al treilea rând, instanța de trimitere ridică problema dacă judecătorul național este ținut să lase neaplicată Decizia nr. 417/2019 pentru a asigura eficiența deplină a normelor Uniunii. Mai general, ar trebui de asemenea să se clarifice dacă trebuie înlăturate efectele deciziilor Curții Constituționale care aduc atingere principiului independenței judecătorilor în cauzele guvernate doar de dreptul național. Aceste probleme ar fi ridicate în special din cauza faptului că regimul disciplinar român prevede sancționarea disciplinară a judecătorului în cazul în care procedează la înlăturarea efectelor deciziilor Curții Constituționale.

- 102 Instanța de trimitere consideră că Decizia nr. 417/2019, care are ca efect desființarea hotărârilor pronunțate în primă instanță anterior datei de 23 ianuarie 2019 de completurile de 3 judecători din cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, încalcă principiul efectivității sancțiunilor penale în cazul unor activități ilegale grave ce prejudiciază interesele financiare ale Uniunii. Astfel, decizia menționată ar crea, pe de o parte, aparența de impunitate și ar da naștere, pe de altă parte, unui risc sistemic de impunitate în materie de infracțiuni grave ca urmare a normelor naționale de prescripție a răspunderii penale, date fiind complexitatea și durata procedurilor până la pronunțarea unei hotărâri definitive ca urmare a rejudecării cauzelor în discuție. Astfel, în cauza principală, procedura judiciară, prin complexitatea sa, ar fi durat deja aproximativ 4 ani numai la judecarea în primă instanță. Mai mult, instanța de trimitere consideră că principiul independenței judecătorilor consacrat de dreptul Uniunii se opune stabilirii, printr-o decizie a unui organ jurisdicțional exterior puterii judecătorești, a unor măsuri procedurale care impun rejudecarea în primă instanță a anumitor cauze, cu repunerea în discuție a acuzației penale, în lipsa unor motive serioase care să afecteze dreptul inculpaților la un proces echitabil. Or, în speță, faptul că completurile Secției penale din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție sunt formate din judecători care, la data numirii lor la această instanță, erau specializați în cauze penale nu poate fi considerat ca afectând dreptul la un proces echitabil și dreptul de acces la justiție.
- 103 În aceste condiții, Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 19 alineatul (1) [TUE], articolul 325 alineatul (1) [TFUE], articolul 58 din Directiva [2015/849], [precum și] articolul 4 din Directiva [2017/1371] trebuie interpretate în sensul că se opun adoptării unei decizii de către un organ exterior puterii judecătorești, [Curtea Constituțională], care să soluționeze o excepție procesuală care ar viza o eventuală nelegală compunere a completurilor de judecată, în raport de principiul specializării judecătorilor la Înalta Curte de Casație și Justiție (neprevăzut de Constituția României), și să oblige o instanță de judecată să trimită cauzele, aflate în calea de atac a apelului (devolutivă), spre rejudecare, în primul ciclu procesual la aceeași instanță?
 - 2) Articolul 2 [TUE] și articolul 47 [al doilea paragraf] din [cartă] trebuie interpretate în sensul că se opun constatării de către un organ exterior puterii judecătorești a nelegalei compuneri a completurilor de judecată din cadrul unei secții a instanței supreme (completuri compuse din judecători în funcție, care la momentul promovării îndeplineau inclusiv condiția specializării solicitată pentru a promova la secția penală a instanței supreme)?
 - 3) Aplicarea prioritara a dreptului Uniunii trebuie interpretată în sensul că permite instanței naționale să înlăture aplicarea unei decizii a instanței de contencios constituțional, care interpretează o normă inferioară Constituției, de organizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție, inclusă în legea internă privind prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, normă interpretată în mod constant, în același sens, de o instanță de judecată timp de 16 ani?
 - 4) Conform articolul[ui] 47 din [cartă][,] [p]rincipiul liberului acces la justiție include specializarea judecătorilor și înființarea unor completuri specializate la o instanță supremă?”

Cauza C-840/19

- 104 Prin sentința penală din 26 mai 2017 pronunțată de un complet de 3 judecători din cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, NC a fost condamnat, printre altele, la o pedeapsă de 4 ani închisoare pentru săvârșirea, în funcțiile sale de parlamentar și de ministru, a infracțiunii de trafic de influență, prevăzută la articolul 291 alineatul (1) din Codul penal coroborat cu articolele 6 și 7 litera a) din Legea nr. 78/2000, în legătură cu atribuirea unui contract de achiziții publice finanțat în mare parte din fonduri europene. DNA și NC au declarat apel împotriva acestei sentințe penale, iar prin decizia penală din 28 iunie 2018, un complet de 5 judecători din cadrul Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție a confirmat condamnarea și a respins apelul. Această decizie a rămas definitivă.
- 105 După publicarea Deciziei nr. 685/2018 menționată la punctul 60 din prezenta hotărâre, NC și DNA au formulat contestații în anulare, invocând în esență nelegala compunere a completului de 5 judecători din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție care s-a pronunțat cu privire la apelurile formulate împotriva sentinței penale din 26 mai 2017, întrucât doar 4 dintre cei 5 membri ai acestui complet au fost desemnați prin tragere la sorți.
- 106 Prin deciziile penale din 25 februarie și 20 mai 2019 pronunțate de un complet de 5 judecători, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis contestațiile în anulare, în temeiul Deciziei nr. 685/2018, a anulat condamnarea lui NC și a dispus rejudecarea apelurilor declarate de acesta și de DNA.
- 107 În timp ce procedura de apel era încă în curs de rejudecare la Înalta Curte de Casație și Justiție, în complet de 5 judecători, Curtea Constituțională a pronunțat Decizia nr. 417/2019 menționată la punctul 95 din prezenta hotărâre.
- 108 Instanța de trimitere ridică problema compatibilității acestei decizii cu articolul 2 și cu articolul 19 alineatul (1) TUE, cu articolul 325 alineatul (1) TFUE, cu articolul 47 din cartă și cu articolul 4 din Directiva 2017/1371. În ceea ce privește, în special, articolul 325 TFUE, instanța de trimitere invocă în esență aceleași motive precum cele formulate în cauza C-811/19. Instanța menționată adaugă că, în cauza principală, procedurile judiciare s-au desfășurat pe o perioadă de aproximativ 4 ani și că, drept consecință a aplicării Deciziei nr. 685/2018, cauza se află într-o procedură de rejudecare a apelului. Aplicarea Deciziei nr. 417/2019 ar genera în plus reluarea judecării fondului cauzei în primă instanță, ajungându-se astfel la judecarea de două ori în primă instanță și de trei ori în apel a aceluiași proces.
- 109 Instanța de trimitere arată că Decizia nr. 417/2019 a instituit măsuri procedurale obligatorii care necesită reluarea unor procese în considerarea lipsei de specializare a completurilor de judecată în primă instanță în materia infracțiunilor prevăzute de Legea nr. 78/2000. Ar exista astfel, ca urmare a acestei decizii, un risc de impunitate într-un număr considerabil de cauze privind infracțiuni grave. În acest fel, s-ar aduce atingere cerinței efectivității prevăzute la articolul 325 TFUE și dreptului fundamental al acuzatului de a fi judecat într-un termen rezonabil.
- 110 De asemenea, instanța de trimitere consideră că, la fel ca în cauzele C-357/19, C-547/19 și C-811/19, este necesar să se solicite Curții să se pronunțe cu privire la compatibilitatea intervenției Curții Constituționale cu principiul statului de drept. Subliniind importanța respectării hotărârilor curții menționate, instanța de trimitere precizează totodată că întrebările sale nu vizează jurisprudența Curții Constituționale în general, ci doar Decizia nr. 417/2019. În această decizie, Curtea Constituțională ar fi opus propria interpretare celei a Înaltei Curți de

Casație și Justiție referitoare la dispozițiile divergente care figurează în Legea nr. 78/2000 și, respectiv, în Legea nr. 304/2004 modificată, cu privire la constituirea unor completuri specializate, și ar fi interferat în competențele acestei instanțe dispunând rejudecarea anumitor cauze.

111 În aceste condiții, Înalta Curte de Casație și Justiție a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 19 alineatul (1) [TUE], articolul 325 alineatul (1) [TFUE] și articolul 4 din Directiva [2017/1371], adoptată în temeiul articolului 83 alineatul (2) [TFUE], trebuie interpretate în sensul că se opun adoptării unei decizii de către un organ exterior puterii judecătorești, [Curtea Constituțională], care impune trimiterea spre rejudecare a cauzelor de corupție soluționate într-o perioadă determinată și care se află în faza apelului, pentru neconstituirea la nivelul instanței supreme de completuri de judecată specializate în această materie, deși recunoaște specializarea judecătorilor care au compus [completurile de judecată]?
- 2) Articolul 2 [TUE] și articolul 47 [al doilea paragraf] din [cartă] trebuie interpretate în sensul că se opun constatării de către un organ exterior puterii judecătorești a nelegalei compuneri a completurilor de judecată din cadrul unei secții a instanței supreme (completuri compuse din judecători în funcție, care la momentul promovării îndeplineau inclusiv condiția specializării solicitată pentru a promova la instanța supremă)?
- 3) Aplicarea prioritara a dreptului Uniunii trebuie interpretată în sensul că permite instanței naționale să înlătore aplicarea unei decizii a instanței de contencios constituțional, pronunțată într-o sesizare vizând un conflict constituțional, obligatorie în dreptul național?”

Cu privire la procedura în fața Curții

Cu privire la conexare

112 Prin deciziile președintelui Curții din 26 februarie 2020, cauzele C-357/19 și C-547/19, pe de o parte, și cauzele C-811/19 și C-840/19, pe de altă parte, au fost reunite pentru buna desfășurare a procedurii orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii. Prin decizia președintelui Curții din 21 mai 2021, aceste cauze, precum și cauza C-379/19 au fost reunite, având în vedere conexitatea lor, în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la cererile de procedură accelerată și la tratamentul prioritar

113 Instanțele de trimitere în cauzele C-357/19, C-379/19, C-811/19 și C-840/19 au solicitat Curții judecarea trimiterilor preliminare din aceste cauze potrivit procedurii accelerate, în temeiul articolului 105 din Regulamentul de procedură al Curții.

114 În susținerea cererilor lor, instanțele de trimitere au arătat în esență că situația persoanelor acuzate în cadrul procedurilor principale necesită un răspuns în termen scurt. În ceea ce privește în special cauzele C-357/19, C-811/19 și C-840/19, instanțele de trimitere au susținut și că trecerea timpului riscă să compromită eventuala executare a pedepsei.

- 115 În această privință, trebuie amintit că articolul 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură prevede că, la cererea instanței de trimitere sau, cu titlu excepțional, din oficiu, președintele Curții poate, după ascultarea judecătorului raportor și a avocatului general, în cazul în care natura cauzei impune examinarea acesteia în termen scurt, să decidă judecarea trimiterii preliminare potrivit procedurii accelerate, care derogă de la prevederile acestui regulament.
- 116 Trebuie amintit în acest sens că o astfel de procedură accelerată constituie un instrument procedural destinat să răspundă unei situații de urgență extraordinare. Pe de altă parte, reiese de asemenea din jurisprudența Curții că este posibil ca procedura accelerată să nu fie aplicată atunci când caracterul sensibil și complex al problemelor juridice ridicate de o cauză se pretează cu dificultate aplicării unei asemenea proceduri, în special atunci când nu este adecvat să se scurteze faza scrisă a procedurii în fața Curții [Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 32 și jurisprudența citată].
- 117 În speță, în ceea ce privește cauzele C-357/19 și C-379/19, prin deciziile din 23 mai și, respectiv, din 17 iunie 2019, președintele Curții a decis, după ascultarea judecătorului raportor și a avocatului general, că cererile de procedură accelerată trebuie să fie respinse. Astfel, pe de o parte, motivul întemeiat pe faptul că aceste cereri priveau proceduri penale și, prin urmare, necesitau un răspuns dat cu celeritate în vederea clarificării situației juridice a persoanelor acuzate în cadrul procedurilor principale nu putea fi suficient în sine pentru a justifica judecarea acestor cauze potrivit procedurii accelerate prevăzute la articolul 105 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, întrucât asemenea împrejurări nu sunt de natură să genereze o situație de urgență extraordinară precum cea menționată la punctul 116 din prezenta hotărâre (a se vedea prin analogie Ordonanța președintelui Curții din 20 septembrie 2018, Minister for Justice and Equality, C-508/18 și C-509/18, nepublicată, EU:C:2018:766, punctul 11, precum și jurisprudența citată).
- 118 Pe de altă parte, deși întrebările adresate, care au legătură cu dispoziții fundamentale ale dreptului Uniunii, pot avea *a priori* o importanță primordială pentru buna funcționare a sistemului jurisdicțional al Uniunii, căruia îi este esențială independența instanțelor naționale, caracterul sensibil și complex al acestor chestiuni s-ar preta cu dificultate aplicării procedurii accelerate [a se vedea prin analogie Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 105, precum și Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 34].
- 119 Totuși, având în vedere natura întrebărilor adresate, președintele Curții, prin decizia din 18 septembrie 2019, a dispus judecarea cu prioritate a cauzelor C-357/19 și C-379/19, în temeiul articolului 53 alineatul (3) din Regulamentul de procedură.
- 120 În ceea ce privește cauzele C-811/19 și C-840/19, este necesar să se arate că acestea, luate în considerare împreună cu cauzele C-357/19 și C-379/19, evidențiază că există o incertitudine în cadrul instanțelor române în ceea ce privește interpretarea și aplicarea dreptului Uniunii într-un mare număr de cauze care țin de dreptul penal, în care sunt în discuție scurgerea termenului de prescripție și, prin urmare, un risc de impunitate. În aceste condiții și având în vedere stadiul de avansare a cauzelor C-357/19, C-379/19 și C-547/19, care ridică probleme de interpretare a dreptului Uniunii similare, președintele Curții a decis, prin decizia din 28 noiembrie 2019, judecarea cauzelor C-811/19 și C-840/19 potrivit procedurii accelerate.

Cu privire la cererea de redeschidere a procedurii orale

- 121 Ședința comună de audiere a pledoariilor prevăzută pentru prezentele cauze a fost, din cauza crizei sanitare legate de pandemia de coronavirus, amânată de trei ori și în final anulată printr-o decizie din 3 septembrie 2020. În conformitate cu articolul 61 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, Marea Cameră a Curții a decis să convertească în întrebări cu solicitare de răspuns scris întrebările pe care le comunicase, în vederea ședinței de audiere a pledoariilor, părților și persoanelor interesate prevăzute la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene care au prezentat observații scrise. CY, PM, RO, KI, LJ, NC, FQ, Forumul Judecătorilor din România, DNA, DNA – Serviciul Teritorial Oradea, guvernul român, precum și Comisia au transmis Curții răspunsurile lor la aceste întrebări în termenele stabilite.
- 122 Prin înscrisul depus la grefa Curții la 16 aprilie 2021, PM a solicitat să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii. În susținerea cererii sale, PM a arătat în esență, referindu-se la articolele 19, 20, 31 și 32 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, precum și la articolele 64, 65, 80 și 81 din Regulamentul de procedură, că lipsa unei ședințe de audiere a pledoariilor ar aduce atingere dreptului său la un proces echitabil și principiului contradictorialității.
- 123 În această privință, trebuie amintit că dreptul de a fi ascultat, consacrat la articolul 47 din cartă, nu impune o obligație absolută de a organiza o ședință publică în toate procedurile. Aceasta este situația în special atunci când cauza nu ridică probleme de fapt sau de drept care nu pot fi soluționate în mod adecvat pe baza dosarului și a observațiilor scrise ale părților (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 iulie 2017, Sacko, C-348/16, EU:C:2017:591, punctul 40, precum și jurisprudența citată).
- 124 Astfel, în ceea ce privește faza orală a procedurii în fața Curții, articolul 76 alineatul (2) din Regulamentul de procedură prevede că, la propunerea judecătorului raportor și după ascultarea avocatului general, aceasta poate decide să nu organizeze o ședință de audiere a pledoariilor în cazul în care consideră, după lectura memoriilor sau a observațiilor depuse în cursul fazei scrise a procedurii, că este suficient informată pentru a se pronunța. În conformitate cu alineatul (3) al acestui articol 76, această dispoziție nu este totuși aplicabilă atunci când cererea de organizare a unei ședințe de audiere a pledoariilor a fost depusă, cu arătarea motivelor, de o persoană interesată prevăzută la articolul 23 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene care nu a participat la faza scrisă a procedurii. Totuși, în speță, nicio cerere în acest sens nu a fost formulată de o astfel de persoană interesată.
- 125 Având în vedere cele ce precedă, Curtea a putut decide, în conformitate cu articolul 76 alineatele (2) și (3) din Regulamentul de procedură, fără a încălca cerințele care decurg din articolul 47 din cartă, să nu organizeze o ședință în prezentele cauze. În plus, după cum s-a arătat la punctul 121 din prezenta hotărâre, Curtea a adresat părților, precum și persoanelor interesate care au prezentat observații scrise întrebări cu solicitare de răspuns scris, permițându-le astfel să aducă elemente suplimentare în atenția Curții, posibilitate pe care a exercitat-o printre alții și PM.
- 126 Este adevărat că, potrivit articolului 83 din Regulamentul de procedură, Curtea poate oricând să dispună, după ascultarea avocatului general, redeschiderea fazei orale a procedurii, în special atunci când o parte a invocat, după închiderea acestei faze, un fapt nou de natură să aibă o influență decisivă asupra deciziei Curții sau atunci când cauza trebuie soluționată pe baza unui argument care nu a fost pus în discuția părților ori a persoanelor interesate.

- 127 Or, cererea de redeschidere a fazei orale a procedurii pe care o formulează astfel PM după ce au fost prezentate concluziile domnului avocat general nu indică niciun fapt nou de natură să poată exercita o influență asupra deciziei pe care este chemată să o pronunțe. În plus, Curtea consideră, după ascultarea avocatului general, că dispune, la finalul procedurii care a avut loc în fața sa, de toate elementele necesare pentru a se pronunța cu privire la cererea de decizie preliminară în cauza C-357/19.
- 128 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie, după ascultarea avocatului general, să nu se admită cererea formulată de PM prin care se urmărește să se dispună redeschiderea fazei orale a procedurii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la competența Curții

- 129 Părțile din litigiile principale, PM, RO, TQ, KI, LJ și NC, precum și guvernul polonez exprimă îndoieli cu privire la competența Curții de a răspunde la unele dintre întrebările adresate de instanțele de trimitere.
- 130 Problemele ridicate în această privință de PM, RO și TQ privesc întrebările adresate în cauza C-357/19, cele formulate de KI și LJ privesc întrebările adresate în cauza C-379/19, iar cele avansate de NC privesc întrebările adresate în cauza C-840/19. Guvernul polonez pune în discuție competența Curții de a răspunde la întrebările adresate în cauzele C-357/19, C-811/19 și C-840/19, precum și la a treia întrebare adresată în cauza C-379/19.
- 131 Aceste părți din litigiile principale și guvernul polonez invocă trei serii de argumente. Mai întâi, problemele ridicate de instanțele de trimitere, referitoare la compatibilitatea cu dreptul Uniunii a jurisprudenței rezultate din deciziile Curții Constituționale în discuție în litigiile principale ar privi organizarea sistemului judiciar, domeniu în care Uniunea nu ar dispune de nicio competență. În continuare, întrucât dreptul Uniunii nu conține nicio normă referitoare la domeniul de aplicare și la efectele hotărârilor pronunțate de o instanță constituțională națională, problemele respective nu ar privi dreptul Uniunii, ci dreptul național. În sfârșit, instanțele de trimitere ar solicita în realitate Curții să se pronunțe cu privire la legalitatea acestor decizii ale Curții Constituționale, precum și cu privire la anumite elemente de fapt reținute de aceasta, ceea ce nu ar fi de competența Curții.
- 132 În acest sens, trebuie să se constate că cererile de decizie preliminară privesc interpretarea dreptului Uniunii, fiind vizate atât dispoziții de drept primar, în special articolul 2, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, articolul 325 TFUE, precum și articolul 47 din cartă, cât și dispoziții de drept derivat, în special Decizia 2006/928. Aceste cereri privesc de asemenea o convenție încheiată în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, pe care Curtea este competentă să o interpreteze, și anume Convenția PIF.
- 133 În plus, Curtea a statuat deja că, deși organizarea justiției în statele membre intră în competența acestora din urmă, totuși, în exercitarea acestei competențe, statele membre sunt ținute să respecte obligațiile care decurg pentru acestea din dreptul Uniunii (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19,

C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 111, precum și jurisprudența citată). Situația este aceeași în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor motivate de nerespectarea deciziilor curții constituționale naționale.

- 134 În ceea ce privește argumentația potrivit căreia prin cererile de decizie preliminară s-ar solicita Curții în esență să aprecieze domeniul de aplicare, efectele, precum și legalitatea deciziilor Curții Constituționale în discuție în litigiile principale și să se pronunțe asupra anumitor elemente de fapt reținute de aceasta din urmă, trebuie amintit, pe de o parte, că, deși, în cadrul unei proceduri prevăzute la articolul 267 TFUE, care este întemeiată pe o separare clară a funcțiilor între instanțele naționale și Curte, instanța națională este singura competentă să constate și să aprecieze faptele din litigiul principal, precum și să interpreteze și să aplice dreptul național, în schimb, este de competența Curții să furnizeze instanței naționale care a sesizat-o cu o trimitere preliminară elementele de interpretare a dreptului Uniunii care se pot dovedi necesare pentru soluționarea litigiului principal, ținând seama totodată de informațiile cuprinse în decizia de trimitere în ceea ce privește dreptul național aplicabil litigiului respectiv și faptele care caracterizează acest litigiu [Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ż.(Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire), C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 78 și jurisprudența citată].
- 135 Pe de altă parte, deși nu este de competența sa, în cadrul unei proceduri preliminare, nici să se pronunțe asupra compatibilității unor dispoziții sau a unei practici din dreptul național cu normele dreptului Uniunii, Curtea este, în schimb, competentă să furnizeze instanței de trimitere toate elementele de interpretare care țin de acest din urmă drept care îi pot permite acesteia să aprecieze o asemenea conformitate în vederea soluționării cauzei cu care este sesizată [a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ż.(Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire), C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 79 și jurisprudența citată].
- 136 Având în vedere cele ce precedă, Curtea este competentă să răspundă la întrebările adresate în prezentele cauze, inclusiv la cele menționate la punctul 130 din prezenta hotărâre.

Cu privire la admisibilitate

Cauza C-379/19

- 137 KI invocă inadmisibilitatea fiecăreia dintre cele trei întrebări preliminare adresate în cauza C-379/19. În ceea ce privește prima întrebare, el susține că răspunsul la aceasta ține de domeniul evidenței, subliniind totodată că nici Decizia 2006/928, nici recomandările formulate în rapoartele Comisiei adoptate în temeiul acestei decizii nu au fost invocate în cadrul procedurii principale. În ceea ce privește a doua și a treia întrebare, KI consideră că problemele pe care le ridică nu au nicio legătură cu obiectul litigiului principal, instanța de trimitere încercând în realitate doar să se sustragă, fără a se angaja răspunderea disciplinară a membrilor săi, obligației de a aplica jurisprudența rezultată din deciziile Curții Constituționale în discuție în litigiul principal.
- 138 În această privință, în ceea ce privește împrejurarea că interpretarea corectă a dreptului Uniunii s-ar impune, în speță, cu o asemenea evidență că nu ar lăsa loc niciunei îndoieli rezonabile, este suficient să se amintească faptul că, deși o asemenea împrejurare, atunci când este dovedită, poate determina Curtea să se pronunțe prin ordonanță în temeiul articolului 99 din Regulamentul de procedură, aceeași împrejurare nu poate împiedica totuși instanța națională să

adreseze o întrebare preliminară și nici nu poate avea ca efect inadmisibilitatea întrebării astfel formulate [a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 96].

- 139 Pe de altă parte, rezultă dintr-o jurisprudență constantă că întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub răspunderea sa și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de relevanță. Respingerea de către Curte a unei cereri adresate de o instanță națională este posibilă numai atunci când este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate [Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 116, precum și Hotărârea din 2 septembrie 2021, INPS (Alocații de naștere și de maternitate pentru deținătorii de permis unic), C-350/20, EU:C:2021:659, punctul 39 și jurisprudența citată].
- 140 În speță, din cererea de decizie preliminară reiese că instanța de trimitere a fost sesizată, în cadrul unei proceduri penale referitoare în special la infracțiuni de corupție, cu o cerere provenită de la persoanele acuzate având ca obiect excluderea din procedură, în temeiul mai multor decizii ale Curții Constituționale, a mijloacelor de probă constând în procese-verbale de redare a unor interceptări. Or, tocmai ca urmare a îndoielilor pe care le are cu privire la compatibilitatea acestor decizii, a căror nerespectare de către o instanță națională este în plus de natură să angajeze răspunderea disciplinară a judecătorilor care au luat parte la decizie în cadrul instanței menționate, cu cerința de independență a instanțelor, care decurge din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, instanța de trimitere a decis să solicite Curții să se pronunțe, în cadrul celei de a doua și al celei de a treia întrebări preliminare, în special cu privire la interpretarea acestei dispoziții. În ceea ce privește Decizia 2006/928 vizată de prima întrebare preliminară, trebuie arătat că, având în vedere considerentul (3) al deciziei menționate la care se referă cererea de decizie preliminară, această cerință de independență se concretizează prin obiectivele de referință enunțate în anexa la respectiva decizie și prin recomandările formulate în rapoartele Comisiei adoptate în temeiul acesteia. Legătura dintre procedura principală și cele trei întrebări adresate reiese, așadar, în mod clar din cererea de decizie preliminară.
- 141 Din cele ce precedă rezultă că întrebările preliminare în cauza C-379/19 sunt admisibile.

Cauza C-547/19

- 142 Inspekția Judiciară contestă admisibilitatea cererii de decizie preliminară pentru motivul inaplicabilității în cauza principală a articolelor 2 și 19 TUE, precum și a articolului 47 din cartă, a căror interpretare este solicitată de instanța de trimitere.
- 143 În această privință, trebuie arătat că litigiul principal în cauza C-547/19 se referă la o acțiune introdusă la instanța de trimitere de un judecător împotriva sancțiunii disciplinare a excluderii din magistratură care i-a fost aplicată, acțiune în cadrul căreia persoana interesată contestă legalitatea compunerii acestei instanțe, constituită potrivit cerințelor impuse prin Decizia nr. 685/2018 a Curții Constituționale. Astfel, instanța de trimitere este chemată să se pronunțe cu privire la această excepție de procedură și, în acest cadru, să statueze cu privire la legalitatea propriei compuneri, ținând seama de jurisprudența rezultată din această decizie care, în opinia sa, este de natură să îi pună în discuție independența.

- 144 Or, instanța de trimitere este un organ judiciar care se poate pronunța, în calitate de instanță, cu privire la chestiuni referitoare la aplicarea sau la interpretarea dreptului Uniunii și, prin urmare, care fac parte din domeniile reglementate de acest drept. În speță, articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE are astfel vocația de a se aplica în privința instanței de trimitere, care este obligată să se asigure, în temeiul acestei dispoziții, că regimul disciplinar aplicabil judecătorilor instanțelor naționale care fac parte din sistemul național de căi de atac în domeniile reglementate de dreptul Uniunii respectă principiul independenței judecătorilor, în special garantând că deciziile pronunțate în cadrul procedurilor disciplinare inițiate împotriva acestora sunt controlate de un organism care îndeplinește el însuși garanțiile inerente unei protecții jurisdicționale efective, printre care cea de independență [a se vedea Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 80 și jurisprudența citată]. În cadrul interpretării acestei dispoziții, trebuie să se țină seama atât de articolul 2 TUE, cât și de articolul 47 din cartă.
- 145 Rezultă că cererea de decizie preliminară în cauza C-547/19 este admisibilă.

Cauzele C-357/19, C-811/19 și C-840/19

- 146 În ceea ce privește cauza C-357/19, PM, RO și TQ, precum și guvernul polonez invocă inadmisibilitatea cererii de decizie preliminară. Mai întâi, PM și RO arată că situația lor juridică personală nu are nicio legătură cu infracțiuni care afectează interesele financiare ale Uniunii și, prin urmare, cu articolul 325 alineatul (1) TFUE. În continuare, RO și TQ arată că, declarând admisibile căile extraordinare de atac, instanța de trimitere s-a pronunțat deja cu privire la chestiunea aplicabilității Deciziei nr. 685/2018 a Curții Constituționale, astfel încât, în opinia lor, nu mai este necesară lămurirea acestui aspect pentru soluționarea litigiului principal. În sfârșit, în opinia guvernului polonez, cauza C-357/19 nu intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii și, prin urmare, în cel al cartei.
- 147 Referitor la cauza C-811/19, guvernul polonez contestă de asemenea admisibilitatea cererii de decizie preliminară, susținând că respectiva cauză nu intră nici ea în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii și că, prin urmare, nu este necesar să se aplice cartă.
- 148 Cât despre cauza C-840/19, NC solicită declararea inadmisibilității cererii de decizie preliminară. În ceea ce privește prima întrebare, el apreciază că articolul 325 TFUE nu este aplicabil acestei cauze, întrucât infracțiunea în discuție în litigiul principal nu ar prejudicia interesele financiare ale Uniunii. Referitor la a treia întrebare, NC arată că, ținând seama de jurisprudența Curții referitoare la principiul supremației dreptului Uniunii, răspunsul la această întrebare nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile. Mai general, pe lângă faptul că consideră că soluționarea cauzei principale nu depinde de răspunsul la întrebările adresate, NC susține că informațiile și aprecierile furnizate de instanța de trimitere referitoare la Curtea Constituțională, în special la Decizia nr. 417/2019, ar fi incomplete și parțial deformate. La rândul său, guvernul polonez consideră, pentru aceleași motive ca cele prezentate în cauza C-811/19, că cererea de decizie preliminară în cauza C-840/19 este inadmisibilă.
- 149 În aceste diverse privințe, s-a amintit deja la punctul 139 din prezenta hotărâre că, potrivit unei jurisprudențe constante, întrebările referitoare la interpretarea dreptului Uniunii adresate de instanța națională în cadrul normativ și factual pe care îl definește sub răspunderea sa și a cărui exactitate Curtea nu are competența să o verifice beneficiază de o prezumție de relevanță.

- 150 În ceea ce privește cauza C-357/19, din indicațiile care figurează în cererea de decizie preliminară reiese că aceasta își are originea într-o procedură penală inițiată împotriva mai multor persoane acuzate de infracțiuni de corupție în legătură cu gestionarea unor fonduri europene și de infracțiuni de evaziune fiscală privind TVA-ul. Referitor la cauzele C-811/19 și C-840/19, instanța de trimitere a arătat că procedurile penale în discuție în litigiile principale privesc infracțiuni de corupție în legătură cu atribuirea unor contracte de achiziții publice încheiate în cadrul unor proiecte finanțate din fonduri europene. Având în vedere aceste elemente a căror exactitate Curtea nu are competența să o verifice, rezultă că procedurile principale trebuie considerate ca privind, în parte, fapte de fraudă în domeniul TVA-ului care sunt susceptibile să aducă atingere intereselor financiare ale Uniunii și că ele intră astfel sub incidența articolului 325 alineatul (1) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punctele 31 și 32, precum și jurisprudența citată). Cât despre infracțiunile de corupție în legătură cu atribuirea unor contracte de achiziții publice încheiate în cadrul unor proiecte finanțate din fonduri europene, instanțele de trimitere ridică printre altele problema dacă articolul 325 alineatul (1) TFUE trebuie să se aplice unor asemenea infracțiuni, astfel încât argumentul întemeiat pe eventuala inaplicabilitate a acestei dispoziții nu poate pune în discuție admisibilitatea întrebărilor adresate în această privință.
- 151 În plus, considerând că jurisprudența Curții Constituționale rezultată din Deciziile nr. 685/2018 și nr. 417/2019 ar putea aduce atingere independenței judecătorilor și ar putea împiedica lupta împotriva corupției, instanța de trimitere în cauzele C-357/19, C-811/19 și C-840/19 solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea printre altele a articolului 325 alineatul (1) TFUE și a articolului 19 alineatul (1) TUE, precum și a principiului supremației dreptului Uniunii, pentru a putea statua dacă trebuie să aplice sau, dimpotrivă, să lase neaplicate deciziile menționate. Aplicabilitatea acestor decizii ar avea drept consecință, potrivit indicațiilor instanței de trimitere, admiterea căii de atac sau reluarea unei proceduri de judecată pe fond. În aceste condiții, nu se poate considera că interpretarea solicitată a articolului 325 TFUE, a articolului 19 alineatul (1) TUE și a articolului 47 din cartă la care se referă cererile de decizie preliminară este vădit fără legătură cu examinarea căilor de atac din litigiile principale.
- 152 În ceea ce privește împrejurarea că răspunsul la a treia întrebare din cauza C-840/19 nu ar lăsa loc niciunei îndoieli, o împrejurare de această natură nu poate, după cum reiese din cuprinsul punctului 138 din prezenta hotărâre, împiedica o instanță națională să adreseze Curții o întrebare preliminară și nici nu poate avea ca efect inadmisibilitatea întrebării astfel formulate.
- 153 În consecință, cererile de decizie preliminară în cauzele C-357/19, C-811/19 și C-840/19 sunt admisibile.

Cu privire la fond

- 154 Prin intermediul cererilor de decizie preliminară, instanțele de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la interpretarea mai multor principii și dispoziții ale dreptului Uniunii, precum articolul 2 și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, articolul 325 alineatul (1) TFUE, principiul supremației dreptului Uniunii, articolul 2 din Convenția PIF, precum și Decizia 2006/928. Problemele pe care le ridică instanțele de trimitere în această privință se referă în esență la:
- aspectul dacă Decizia 2006/928, precum și rapoartele întocmite în temeiul acestei decizii au caracter obligatoriu pentru România (prima întrebare în cauza C-379/19);

- conformitatea cu dreptul Uniunii, în special cu articolul 325 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 2 din Convenția PIF, a unei reglementări sau a unei practici naționale potrivit căreia hotărârile în materie de corupție și de fraudă în domeniul TVA-ului care nu au fost pronunțate în primă instanță de completuri de judecată specializate în această materie sau, în apel, de completuri de judecată ai căror membri au fost desemnați toți prin tragere la sorți sunt lovite de nulitate absolută, astfel încât cauzele de corupție și de fraudă în domeniul TVA-ului în discuție trebuie, dacă este cazul în urma unei căi extraordinare de atac împotriva unor hotărâri pronunțate în apel și rămase definitive, să fie rejudecate în primă instanță și/sau în apel (prima întrebare în cauzele C-357/19 și C-840/19, precum și prima și a patra întrebare în cauza C-811/19), și
- conformitatea cu dreptul Uniunii, în special, pe de o parte, cu articolul 2 și cu articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și cu Decizia 2006/928 și, pe de altă parte, cu principiul supremației dreptului Uniunii, a unei reglementări sau a unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun sunt ținute de deciziile curții constituționale naționale referitoare la admisibilitatea anumitor probe și la legalitatea compunerii completurilor de judecată care se pronunță în materie de corupție, de fraudă în domeniul TVA-ului și de răspundere disciplinară a magistraților și, din acest motiv și cu riscul săvârșirii unei abateri disciplinare, nu pot lăsa neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din respectivele decizii, deși consideră că această jurisprudență este contrară dispozițiilor dreptului Uniunii (a doua și a treia întrebare în cauzele C-357/19, C-379/19, C-811/19 și C-840/19, precum și întrebarea unică în cauza C-547/19).

Cu privire la prima întrebare în cauza C-379/19

- 155 Prin intermediul primei întrebări adresate în cauza C-379/19, instanța de trimitere urmărește în esență să afle dacă Decizia 2006/928, precum și recomandările formulate în rapoartele Comisiei adoptate în temeiul acestei decizii sunt obligatorii pentru România.
- 156 Trebuie amintit de la bun început că Decizia 2006/928 este un act adoptat de o instituție a Uniunii, și anume Comisia, în temeiul Actului de aderare, care face parte din dreptul primar al Uniunii, și că ea constituie mai exact o decizie în sensul articolului 288 al patrulea paragraf TFUE. În ceea ce privește rapoartele Comisiei către Parlamentul European și Consiliu, întocmite în temeiul MCV instituit prin această decizie, ele trebuie de asemenea să fie considerate acte adoptate de o instituție a Uniunii, care au ca temei juridic dreptul Uniunii, și anume articolul 2 din decizia menționată (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 149).
- 157 Astfel cum reiese din considerentele (4) și (5) ale Deciziei 2006/928, aceasta a fost adoptată în contextul aderării României la Uniune, intervenită la 1 ianuarie 2007, în temeiul articolelor 37 și 38 din Actul de aderare, care împuterniceau Comisia să adopte măsurile necesare în cazul unui risc iminent de perturbare semnificativă a funcționării pieței interne ca urmare a nerespectării de către România a angajamentelor asumate în cadrul negocierilor de aderare și, respectiv, în cazul unui risc iminent privind apariția unor deficiențe grave în România în ceea ce privește respectarea dreptului Uniunii referitor la spațiul de libertate, de securitate și de justiție.
- 158 Or, Decizia 2006/928 a fost adoptată ca urmare a existenței unor riscuri iminente de natura celor prevăzute la articolele 37 și 38 din Actul de aderare. Într-adevăr, după cum reiese din Raportul de monitorizare al Comisiei din 26 septembrie 2006 privind stadiul pregătirii Bulgariei și României pentru aderarea la Uniunea Europeană [COM(2006) 549 final], la care se referă considerentul (4)

- al Deciziei 2006/928, această instituție a constatat subzistența în România a unor deficiențe, în special în domeniul justiției și al luptei împotriva corupției, și a propus Consiliului să condiționeze aderarea acestui stat la Uniune de instituirea unui mecanism de cooperare și de verificare cu scopul de a face față acestor deficiențe. În acest sens, astfel cum reiese în special din considerentele (4) și (6) ale acesteia, decizia menționată a instituit MCV și a edictat, în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției, obiectivele de referință prevăzute la articolul 1 și prezentate în anexa la aceeași decizie (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 157 și 158).
- 159 În această privință și după cum enunță considerentele (2) și (3) ale Deciziei 2006/928, spațiul de libertate, securitate și justiție și piața internă se bazează pe încrederea reciprocă dintre statele membre în privința faptului că deciziile și practicile administrative și judiciare ale acestora respectă pe deplin statul de drept, această condiție implicând existența în toate statele membre a unui sistem judiciar și administrativ imparțial, independent și eficient, înzestrat cu mijloace suficiente, între altele pentru a lupta împotriva corupției (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 159).
- 160 Or, articolul 49 TUE, care prevede posibilitatea oricărui stat european de a solicita să devină membru al Uniunii, precizează că aceasta regrupează state care au aderat în mod liber și voluntar la valorile comune prevăzute în prezent la articolul 2 TUE, care respectă aceste valori și care se angajează să le promoveze. În special, rezultă din articolul 2 TUE că Uniunea se întemeiază pe valori, precum statul de drept, care sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată printre altele prin justiție. În această privință trebuie arătat că încrederea reciprocă dintre statele membre și în special dintre instanțele lor se întemeiază pe premisa fundamentală potrivit căreia statele membre împărtășesc o serie de valori comune pe care se întemeiază Uniunea, după cum se precizează la acest articol (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 160 și jurisprudența citată).
- 161 Astfel, respectarea valorilor prevăzute la articolul 2 TUE constituie o condiție prealabilă aderării la Uniune a oricărui stat european care solicită să devină membru al Uniunii. În acest context, MCV a fost instituit prin Decizia 2006/928 pentru a se asigura respectarea valorii statului de drept în România (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 161).
- 162 Pe de altă parte, respectarea de către un stat membru a valorilor consacrate la articolul 2 TUE constituie o condiție pentru a beneficia de toate drepturile care decurg din aplicarea tratatelor în privința acestui stat membru. Prin urmare, un stat membru nu își poate modifica legislația astfel încât să determine un regres al protecției valorii statului de drept, valoare care este concretizată printre altele de articolul 19 TUE. Statele membre sunt, așadar, obligate să asigure evitarea oricărui regres în raport cu această valoare al legislației lor în materie de organizare a justiției, abținându-se să adopte norme care ar aduce atingere independenței judecătorilor [Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 162, precum și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 51].

- 163 În acest context, trebuie arătat că actele adoptate înainte de aderare de instituțiile Uniunii, printre care figurează Decizia 2006/928, sunt obligatorii pentru România de la data aderării sale la Uniune, în temeiul articolului 2 din Actul de aderare, și rămân în vigoare, în conformitate cu articolul 2 alineatul (3) din Tratatul de aderare, până când sunt abrogate (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 163).
- 164 Referitor, mai precis, la măsurile adoptate în temeiul articolelor 37 și 38 din Actul de aderare, deși este adevărat că primul paragraf al fiecăruia dintre aceste articole a autorizat Comisia să adopte măsurile pe care le menționează „până la împlinirea unui termen de cel mult trei ani de la data aderării”, al doilea paragraf al fiecăruia dintre articolele respective a prevăzut totuși în mod expres că măsurile astfel adoptate ar putea fi aplicate dincolo de termenul respectiv atât timp cât angajamentele corespunzătoare nu au fost îndeplinite sau atât timp cât deficiențele constatate subzistă și că acestea vor fi ridicate doar atunci când angajamentul corespunzător va fi îndeplinit sau deficiența în cauză remediată. De altfel, chiar Decizia 2006/928 precizează, în considerentul (9), că „va fi abrogată atunci când au fost atinse toate obiectivele de referință”.
- 165 Prin urmare, Decizia 2006/928 continuă să își producă efectele după data aderării României la Uniune atât timp cât nu a fost abrogată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 165).
- 166 În ceea ce privește aspectul dacă și în ce măsură Decizia 2006/928 este obligatorie pentru România, trebuie amintit că articolul 288 al patrulea paragraf TFUE prevede, la fel ca articolul 249 al patrulea paragraf CE, că o decizie „este obligatorie în toate elementele sale” pentru destinatarii pe care îi indică.
- 167 Conform articolului 4 din Decizia 2006/928, aceasta se adresează statelor membre, ceea ce include România de la data aderării sale. Prin urmare, decizia respectivă are caracter obligatoriu în toate elementele sale pentru acest stat membru de la data aderării sale la Uniune. Astfel, decizia menționată impune României obligația de a atinge obiectivele de referință care figurează în anexa la aceasta și de a prezenta Comisiei în fiecare an, în temeiul articolului 1 primul paragraf din aceasta, un raport privind progresele realizate în această privință (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 167 și 168).
- 168 În ceea ce privește în special aceste obiective de referință, trebuie adăugat că ele au fost definite, după cum reiese din cuprinsul punctelor 157-162 din prezenta hotărâre, ca urmare a deficiențelor constatate de Comisie înainte de aderarea României la Uniune, printre altele în domeniile reformei judiciare și luptei împotriva corupției, și că urmăresc să asigure respectarea de către acest stat membru a valorii statului de drept prevăzute la articolul 2 TUE, condiție pentru a beneficia de toate drepturile care decurg din aplicarea tratatelor în privința statului membru menționat. În plus, obiectivele de referință menționate concretizează angajamentele specifice asumate de România și cerințele acceptate de aceasta la încheierea negocierilor de aderare la 14 decembrie 2004, care figurează în anexa IX la Actul de aderare, referitoare în special la domeniile justiției și luptei împotriva corupției. Prin urmare, astfel cum reiese din considerentele (4) și (6) ale Deciziei 2006/928, instituirea MCV și stabilirea obiectivelor de referință au avut ca scop finalizarea aderării României la Uniune, pentru a remedia deficiențele

- constatate de Comisie anterior acestei aderări în domeniile respective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 169-171).
- 169 Rezultă că obiectivele de referință au caracter obligatoriu pentru România, astfel încât acest stat membru este supus obligației specifice de a atinge obiectivele respective și de a lua măsurile adecvate în vederea realizării lor în cel mai scurt timp. De asemenea, statul membru menționat are obligația de a se abține să pună în aplicare orice măsură care ar risca să compromită realizarea aceluiași obiective (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 172).
- 170 În ceea ce privește rapoartele întocmite de Comisie în temeiul Deciziei 2006/928, trebuie amintit că, pentru a stabili dacă un act al Uniunii produce efecte obligatorii, este necesar să se examineze substanța acestuia și să se evalueze efectele lui în lumina unor criterii obiective, cum este conținutul acestui act, ținându-se seama, dacă este cazul, de contextul adoptării acestuia din urmă, precum și de competențele instituției care este autoarea actului respectiv (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 173, precum și jurisprudența citată).
- 171 În speță, este adevărat că rapoartele întocmite pe baza Deciziei 2006/928 sunt, în temeiul articolului 2 primul paragraf din aceasta, adresate nu României, ci Parlamentului și Consiliului. În plus, deși aceste rapoarte conțin o analiză a situației din România și formulează cerințe în privința acestui stat membru, concluziile cuprinse în ele adresează „recomandări” statului membru respectiv întemeindu-se pe aceste cerințe.
- 172 Totuși, astfel cum reiese din coroborarea articolelor 1 și 2 din decizia amintită, aceste rapoarte sunt destinate să analizeze și să evalueze progresele realizate de România în raport cu obiectivele de referință pe care acest stat membru trebuie să le atingă. Referitor în special la recomandările care figurează în rapoartele respective, ele sunt formulate în vederea realizării acestor obiective și pentru a ghida reformele statului membru respectiv în această privință (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 175).
- 173 Cu privire la acest aspect trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, din principiul cooperării loiale, consacrat la articolul 4 alineatul (3) TUE, rezultă că statele membre sunt ținute să ia toate măsurile necesare pentru a garanta aplicabilitatea și eficacitatea dreptului Uniunii, precum și să elimine consecințele ilicite ale unei încălcări a acestui drept și că o astfel de obligație revine, în cadrul competențelor sale, fiecărui organ al statului membru în cauză (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 176, precum și jurisprudența citată).
- 174 În aceste condiții, pentru a se conforma obiectivelor de referință enunțate în anexa la Decizia 2006/928, România trebuie să țină seama în mod corespunzător de cerințele și de recomandările formulate în rapoartele întocmite de Comisie în temeiul acestei decizii. În special, acest stat membru nu poate adopta sau menține în domeniile acoperite de obiectivele de referință măsuri care ar risca să compromită rezultatul pe care acestea îl prevăd. În cazul în care Comisia exprimă într-un astfel de raport îndoieli cu privire la compatibilitatea unei măsuri naționale cu unul dintre

obiectivele de referință, revine României sarcina de a colabora cu bună-credință cu această instituție pentru a surmonta, cu respectarea deplină a acestor obiective de referință și a dispozițiilor tratatelor, dificultățile întâmpinate cu privire la realizarea obiectivelor de referință menționate (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 177).

- 175 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare în cauza C-379/19 că Decizia 2006/928 este, atât timp cât nu a fost abrogată, obligatorie în toate elementele sale pentru România. Obiectivele de referință care figurează în anexa la aceasta urmăresc să asigure respectarea de către acest stat membru a valorii statului de drept prevăzute la articolul 2 TUE și au caracter obligatoriu pentru statul membru respectiv, în sensul că acesta din urmă este ținut să ia măsurile adecvate pentru atingerea acestor obiective, ținând seama în mod corespunzător, în temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE, de rapoartele întocmite de Comisie pe baza deciziei respective, în special de recomandările formulate în rapoartele menționate.

Cu privire la prima întrebare în cauzele C-357/19 și C-840/19, precum și la prima și la a patra întrebare în cauza C-811/19

- 176 Prin intermediul primei întrebări în cauzele C-357/19 și C-840/19, precum și al primei și al celei de a patra întrebări în cauza C-811/19, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 325 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 2 din Convenția PIF trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia hotărârile în materie de corupție și de fraudă în domeniul TVA-ului care nu au fost pronunțate, în primă instanță, de completuri de judecată specializate în această materie sau, în apel, de completuri de judecată ai căror membri au fost desemnați toți prin tragere la sorți sunt lovite de nulitate absolută, astfel încât cauzele de corupție și de fraudă în domeniul TVA-ului în discuție trebuie, dacă este cazul în urma unei căi extraordinare de atac împotriva unor hotărâri definitive, să fie rejudecate în primă instanță și/sau în apel.
- 177 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că instanța de trimitere din aceste cauze subliniază importanța efectelor pe care jurisprudența Curții Constituționale rezultată din Deciziile nr. 685/2018 și nr. 417/2019 referitoare la compunerea completurilor de judecată ale Înaltei Curți de Casație și Justiție le-ar putea avea asupra efectivității urmăririi, a sancționării, precum și a executării sancțiunilor în materie de infracțiuni de corupție și de fraudă în domeniul TVA-ului, cum sunt cele care îi vizează pe inculpați, în rândul cărora figurează persoane care ocupau cele mai importante poziții în statul român la data faptelor reproșate. Ea solicită astfel Curții în esență să se pronunțe cu privire la compatibilitatea unei asemenea jurisprudențe cu dreptul Uniunii.
- 178 Deși întrebările pe care le adresează în această privință vizează în mod formal articolul 325 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 2 din Convenția PIF, fără a se referi la Decizia 2006/928, această decizie, precum și obiectivele de referință care figurează în anexa la aceasta sunt relevante pentru răspunsul care trebuie dat la întrebările menționate. În schimb, deși instanța de trimitere se referă de asemenea, în întrebările sale, la articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE și la Directivele 2015/849 și 2017/1371, o examinare care ar privi în plus aceste din urmă dispoziții nu este necesară pentru a răspunde la problemele pe care le ridică întrebările respective. În ceea ce privește aceste directive, trebuie arătat, de altfel, că perioada relevantă în cauzele în discuție în litigiile principale este anterioară intrării lor în vigoare.

- 179 În aceste condiții, este necesar să se răspundă la întrebările menționate în lumina atât a articolului 325 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 2 din Convenția PIF, cât și a Deciziei 2006/928.
- 180 În această privință, astfel cum s-a amintit la punctul 133 din prezenta hotărâre, în stadiul actual al dreptului Uniunii, acest drept nu prevede norme care să guverneze organizarea justiției în statele membre și în special compunerea completurilor de judecată în materie de corupție și de fraudă. Prin urmare, normele menționate intră, în principiu, în competența statelor membre. Totuși, în exercitarea acestei competențe, statele respective sunt ținute să respecte obligațiile care decurg pentru acestea din dreptul Uniunii.
- 181 În ceea ce privește obligațiile care decurg din articolul 325 alineatul (1) TFUE, această dispoziție impune statelor membre să combată fraudă și orice altă activitate ilegală care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii prin măsuri disuasive și efective (Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții, C-612/15, EU:C:2018:392, punctul 50 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 17 ianuarie 2019, Dzivev și alții, C-310/16, EU:C:2019:30, punctul 25).
- 182 În acest context, pentru a asigura protecția intereselor financiare ale Uniunii, revine în special statelor membre sarcina de a lua măsurile necesare pentru a garanta colectarea efectivă și integrală a resurselor proprii reprezentate de veniturile provenite din aplicarea unei cote uniforme la bazele armonizate de evaluare a TVA-ului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punctele 31 și 32, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții, C-612/15, EU:C:2018:392, punctele 51 și 52). De asemenea, statele membre sunt obligate să adopte măsuri efective care să permită recuperarea sumelor plătite în mod nejustificat beneficiarului unei subvenții finanțate parțial din bugetul Uniunii (Hotărârea din 1 octombrie 2020, Úrad špeciálnej prokuratúry, C-603/19, EU:C:2020:774, punctul 55).
- 183 În consecință, astfel cum a arătat domnul avocat general în esență la punctele 94 și 95 din Concluziile prezentate în cauzele C-357/19 și C-547/19, noțiunea de „interese financiare” ale Uniunii, în sensul articolului 325 alineatul (1) TFUE, cuprinde nu numai veniturile puse la dispoziția bugetului Uniunii, ci și cheltuielile acoperite din bugetul menționat. Această interpretare este confirmată de definiția noțiunii de „fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale [Uniunii]”, care figurează la articolul 1 alineatul (1) literele (a) și (b) din Convenția PIF și care vizează diferite acțiuni sau omisiuni intenționate atât în materie de cheltuieli, cât și de venituri.
- 184 Pe de altă parte, în ceea ce privește expresia „orice activitate ilegală”, care figurează la articolul 325 alineatul (1) TFUE, trebuie amintit că termenii „activitate ilegală” desemnează în mod obișnuit comportamente contrare legii, în timp ce determinantul „orice” indică faptul că este vizat, fără distincție, ansamblul acestor comportamente. De altfel, având în vedere importanța care trebuie recunoscută protecției intereselor financiare ale Uniunii, care constituie un obiectiv al acesteia, noțiunea respectivă de „activitate ilegală” nu poate fi interpretată în mod restrictiv (Hotărârea din 2 mai 2018, Scialdone, C-574/15, EU:C:2018:295, punctul 45 și jurisprudența citată).
- 185 Astfel, după cum a arătat domnul avocat general în esență la punctul 100 din Concluziile prezentate în cauzele C-357/19 și C-547/19, noțiunea menționată de „activitate ilegală” acoperă printre altele orice act de corupție al funcționarilor sau orice abuz în serviciu din partea acestora care poate aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, sub forma, de exemplu, a unei percepți pe nedrept a fondurilor acesteia. În acest context, prezintă o importanță redusă dacă

actele de corupție se materializează într-o acțiune sau într-o omisiune a funcționarului vizat, ținând seama de faptul că o omisiune poate fi la fel de prejudiciabilă pentru interesele financiare ale Uniunii ca o acțiune și poate fi legată intrinsec de o asemenea acțiune, astfel cum sunt legate, de exemplu, omisiunea unui funcționar de a efectua controalele și verificările necesare pentru cheltuielile acoperite din bugetul Uniunii sau autorizarea unor cheltuieli necorespunzătoare ori incorecte din fondurile Uniunii.

- 186 Împrejurarea că articolul 2 alineatul (1) din Convenția PIF coroborat cu articolul 1 alineatul (1) din această convenție se referă numai la fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii nu este de natură să infirme această interpretare a articolului 325 alineatul (1) TFUE, ai cărui termeni vizează în mod expres „frauda și orice altă activitate ilegală care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii”. În plus, așa cum reiese din articolul 1 litera (a) din convenția menționată, o deturnare de fonduri care provin din bugetul Uniunii în alte scopuri decât cele pentru care au fost acordate inițial constituie o fraudă, astfel încât o asemenea deturnare poate fi în egală măsură la originea sau rezultatul unui act de corupție. Aceasta echivalează cu a demonstra că acte de corupție pot fi legate de cazuri de fraudă și, invers, că săvârșirea unei fraude poate fi facilitată prin acte de corupție, astfel încât o eventuală atingere adusă intereselor financiare poate rezulta, în anumite situații, din asocierea unei fraude în domeniul TVA-ului cu acte de corupție. După cum a arătat domnul avocat general în esență la punctul 98 din Concluziile prezentate în cauzele C-357/19 și C-547/19, posibila existență a unei asemenea legături este confirmată de Protocolul la Convenția PIF, care acoperă, potrivit articolelor 2 și 3 din aceasta, actele de corupție pasivă și activă.
- 187 Trebuie amintit de asemenea că Curtea a statuat deja că inclusiv abaterile care nu au un impact financiar precis pot afecta grav interesele financiare ale Uniunii (Hotărârea din 21 decembrie 2011, *Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre*, C-465/10, EU:C:2011:867, punctul 47 și jurisprudența citată). În consecință, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctul 103 din Concluziile prezentate în cauzele C-357/19 și C-547/19, articolul 325 alineatul (1) TFUE poate acoperi nu numai fapte care cauzează efectiv o pierdere de resurse proprii, ci și tentativa de comitere a unor asemenea fapte.
- 188 În acest context, trebuie adăugat că, în ceea ce privește România, obligația de combatere a corupției care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, așa cum rezultă din articolul 325 alineatul (1) TFUE, este completată de angajamentele specifice pe care acest stat membru și le-a asumat la încheierea negocierilor de aderare la 14 decembrie 2004. Într-adevăr, în conformitate cu punctul I (4) din anexa IX la Actul de aderare, statul membru menționat s-a angajat printre altele să „acelereze considerabil lupta împotriva corupției, în special împotriva corupției de nivel înalt, prin asigurarea unei aplicări riguroase a legislației anticorupție”. Acest angajament specific a fost concretizat ulterior prin adoptarea Deciziei 2006/928, prin care au fost stabilite obiective de referință în vederea remedierii deficiențelor constatate de Comisie înainte de aderarea României la Uniune, în special în domeniul luptei împotriva corupției. Astfel, anexa la această decizie, în care sunt expuse respectivele obiective de referință, prevede la punctul 3 obiectivul „[c]ontinu[ării] unor cercetări profesionale și imparțiale cu privire la acuzațiile de corupție de nivel înalt”, și, la punctul 4, obiectivul „[a]dopt[ării] unor măsuri suplimentare de prevenire și combatere a corupției, în special în cadrul administrației locale”.
- 189 Așa cum s-a amintit la punctul 169 din prezenta hotărâre, obiectivele de referință pe care România s-a angajat astfel să le atingă au caracter obligatoriu pentru acest stat membru, în sensul că acesta este supus obligației specifice de a atinge obiectivele respective și de a lua măsurile adecvate în vederea realizării lor în cel mai scurt timp. De asemenea, statul membru menționat are obligația

de a se abține să pună în aplicare orice măsură care ar risca să compromită atingerea aceluiași obiective. Or, obligația de a lupta în mod efectiv împotriva corupției și în special a corupției la nivel înalt, care decurge din obiectivele de referință prezentate în anexa la Decizia 2006/928 coroborate cu angajamentele specifice ale României, nu se limitează doar la cazurile de corupție care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii.

- 190 De asemenea, rezultă, pe de o parte, din prevederile articolului 325 alineatul (1) TFUE, care impun combaterea fraudei și a oricărei alte activități ilegale care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, și, pe de altă parte, din cele ale Deciziei 2006/928, care impun prevenirea și combaterea corupției în general, că România trebuie să prevadă aplicarea unor sancțiuni efective și disuasive în cazul unor astfel de infracțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții, C-612/15, EU:C:2018:392, punctul 53).
- 191 În această privință, deși statul membru menționat dispune de libertatea de alegere a sancțiunilor aplicabile, care pot lua forma unor sancțiuni administrative, a unor sancțiuni penale sau a unei combinații a celor două, el este totuși obligat, în conformitate cu articolul 325 alineatul (1) TFUE, să se asigure că infracțiunile de fraudă gravă și de corupție gravă care aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii sunt pasibile de sancțiuni penale care au un caracter efectiv și disuasiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții, C-612/15, EU:C:2018:392, punctul 54 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 17 ianuarie 2019, Dzivev și alții, C-310/16, EU:C:2019:30, punctul 27). În plus, în ceea ce privește infracțiunile de corupție în general, obligația de a prevedea sancțiuni penale care au caracter efectiv și disuasiv decurge, pentru România, din Decizia 2006/928, având în vedere că, așa cum s-a arătat la punctul 189 din prezenta hotărâre, această decizie obligă statul membru menționat să lupte, în mod efectiv și independent de o eventuală atingere adusă intereselor financiare ale Uniunii, împotriva corupției și în special împotriva corupției la nivel înalt.
- 192 În plus, revine României sarcina de a se asigura că normele sale de drept penal și de procedură penală permit o sancționare efectivă a infracțiunilor de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii și de corupție în general. Astfel, deși sancțiunile prevăzute și procedurile penale instituite pentru combaterea acestor infracțiuni intră în competența acestui stat membru, respectiva competență este limitată nu numai de principiile proporționalității și echivalenței, ci și de principiul efectivității, care impune ca sancțiunile respective să aibă un caracter efectiv și disuasiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 mai 2018, Scialdone, C-574/15, EU:C:2018:295, punctul 29, precum și Hotărârea din 17 ianuarie 2019, Dzivev și alții, C-310/16, EU:C:2019:30, punctele 29 și 30). Această cerință de efectivitate se extinde în mod necesar atât la urmărirea și la sancționarea infracțiunilor de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii și de corupție în general, cât și la punerea în aplicare a pedepselor dispuse, întrucât, în lipsa unei executări efective a sancțiunilor, ele nu ar putea avea caracter efectiv și disuasiv.
- 193 În acest context, îi incumbă în primul rând legiuitorului național sarcina de a lua măsurile necesare. Acestuia îi revine obligația, dacă este cazul, să își modifice reglementarea și să garanteze că regimul procedural aplicabil urmăririi și sancționării infracțiunilor de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii, precum și a infracțiunilor de corupție în general nu este conceput așa încât să prezinte, pentru rațiuni inerente acestuia, un risc sistemic de impunitate a faptelor care constituie asemenea infracțiuni, asigurând în același timp protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor acuzate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții, C-612/15, EU:C:2018:392, punctul 65, precum și Hotărârea din 17 ianuarie 2019, Dzivev și alții, C-310/16, EU:C:2019:30, punctul 31).

- 194 Cât privește instanțele naționale, acestora le revine sarcina de a da efect deplin obligațiilor care decurg din articolul 325 alineatul (1) TFUE, precum și din Decizia 2006/928 și de a lăsa neaplicate dispoziții interne care, în cadrul unei proceduri care privește infracțiuni grave de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii sau infracțiuni de corupție în general, împiedică aplicarea unor sancțiuni efective și disuasive pentru a combate astfel de infracțiuni (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punctul 39 și jurisprudența citată, Hotărârea din 17 ianuarie 2019, Dzivev și alții, C-310/16, EU:C:2019:30, punctul 32, precum și Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 249 și 251).
- 195 În speță, din indicațiile care figurează în cererile de decizie preliminară în cauzele C-357/19, C-811/19 și C-840/19, rezumate la punctele 60, 95 și 107 din prezenta hotărâre, reiese că, prin Decizia nr. 417/2019 pronunțată la 3 iulie 2019 la sesizarea președintelui Camerei Deputaților, Curtea Constituțională a dispus ca toate cauzele soluționate de Înalta Curte de Casație și Justiție în primă instanță anterior datei de 23 ianuarie 2019 și în care hotărârile pronunțate de instanța menționată nu au devenit definitive la data acestei decizii să fie rejudecate de completuri specializate în materie de luptă împotriva corupției, alcătuite potrivit articolului 29 alineatul (1) din Legea nr. 78/2000, astfel cum a fost interpretată de Curtea Constituțională. Potrivit aceluiași indicații, dezlegările efectuate prin Decizia nr. 417/2019 presupun o rejudecare în primă instanță, printre altele, a tuturor cauzelor care, la 23 ianuarie 2019, se aflau în curs de judecată, în faza apelului, sau în care hotărârea pronunțată în apel putea, la aceeași dată, să facă încă obiectul unei căi extraordinare de atac. Din indicațiile menționate mai rezultă că, în Decizia nr. 685/2018, pronunțată la 7 noiembrie 2018 la sesizarea prim-ministrului, Curtea Constituțională a statuat că desemnarea prin tragere la sorți a doar 4 dintre cei 5 membri ai completurilor de 5 judecători ale Înaltei Curți de Casație și Justiție care se pronunță în apel este contrară articolului 32 din Legea nr. 304/2004 modificată, precizând totodată că această decizie se aplică de la data publicării sale în special în cauzele aflate în curs de judecată, precum și în cele finalizate, în măsura în care justițiabilii sunt încă în termenul de exercitare a căilor de atac extraordinare corespunzătoare, și că jurisprudența rezultată din decizia menționată impune ca toate aceste cauze să facă obiectul unei rejudecări în apel de către un complet de judecată ai cărui membri sunt determinați toți prin tragere la sorți.
- 196 Pe de altă parte, așa cum reiese din cuprinsul punctului 108 din prezenta hotărâre, jurisprudența Curții Constituționale rezultată din deciziile menționate la punctul anterior se poate aplica succesiv, ceea ce poate presupune în privința unui inculpat aflat într-o situație precum cea a lui NC necesitatea unei duble judecări a cauzei în primă instanță și, eventual, a unei triple judecări în apel.
- 197 Astfel, necesitatea care decurge din această jurisprudență a Curții Constituționale de a se proceda la rejudecarea cauzelor de corupție în discuție are în mod inevitabil ca efect prelungirea duratei procedurilor penale aferente. Or, pe lângă faptul că România s-a angajat, după cum rezultă din cuprinsul punctului I. (5) din anexa IX la Actul de aderare, să „revizui[ască] proceduril[e] penale îndelungate, până la sfârșitul anului 2005, pentru a asigura că tratarea cazurilor de corupție se face într-un mod rapid și transparent, astfel încât să se garanteze sancțiuni adecvate cu efect descurajator”, Curtea a statuat că, ținând seama de obligațiile specifice care îi incumbă acestui stat membru în temeiul Deciziei 2006/928 în materia luptei împotriva corupției, reglementarea și practica naționale în această materie nu pot avea drept consecință prelungirea duratei anchetelor

privind infracțiunile de corupție sau slăbirea în orice alt mod a luptei împotriva corupției (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 214).

- 198 Trebuie adăugat că instanța de trimitere în cauzele C-357/19, C-811/19 și C-840/19 a făcut referire nu numai la complexitatea și la durata unei astfel de rejudicări în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, ci și la normele naționale de prescripție, în special la cea prevăzută la articolul 155 alineatul (4) din Codul penal, potrivit căreia termenul de prescripție se socotește îndeplinit, indiferent de numărul de întreruperi, cel târziu la data la care a fost depășit cu încă o dată. Ea apreciază astfel că aplicarea jurisprudenței Curții Constituționale rezultate din Deciziile nr. 685/2018 și nr. 417/2019 ar putea, într-un număr considerabil de cazuri, să conducă la prescrierea infracțiunilor, astfel încât creează un risc sistemic de impunitate pentru infracțiuni grave de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii sau de corupție în general.
- 199 În sfârșit, potrivit indicațiilor care figurează în cererile de decizie preliminară, Înalta Curte de Casație și Justiție dispune de o competență exclusivă pentru soluționarea tuturor infracțiunilor de fraudă care poate aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii și de corupție în general, săvârșite de persoane care ocupă cele mai importante poziții în statul român, în cadrul puterilor executivă, legislativă și judecătorească.
- 200 În această privință, trebuie arătat că un risc sistemic de impunitate nu poate fi exclus atunci când aplicarea jurisprudenței Curții Constituționale rezultate din Deciziile nr. 685/2018 și nr. 417/2019 coroborată cu punerea în aplicare a dispozițiilor naționale în materie de prescripție are ca efect să se evite sancționarea efectivă și disuasivă a unei categorii bine determinate de persoane, în speță cele care ocupă cele mai importante poziții ale statului român și care au fost condamnate pentru săvârșirea în exercitarea funcțiilor lor a unor fapte de fraudă gravă și/sau de corupție gravă printr-o hotărâre în primă instanță și/sau în apel a Înaltei Curți de Casație și Justiție, hotărâre ce a făcut totuși obiectul unui apel și/sau al unei căi extraordinare de atac la aceeași instanță.
- 201 Într-adevăr, deși limitate pe plan temporal, aceste decizii ale Curții Constituționale sunt în special susceptibile să aibă un impact direct și generalizat asupra respectivei categorii de persoane, din moment ce, sancționând cu nulitatea absolută o asemenea hotărâre de condamnare a Înaltei Curți de Casație și Justiție și impunând o rejudicare a cauzelor de fraudă și/sau de corupție în discuție, deciziile menționate pot avea ca efect prelungirea duratei procedurilor penale aferente în afara termenelor de prescripție aplicabile, riscul de impunitate devenind în acest fel sistemic față de categoria de persoane menționată.
- 202 Or, un asemenea risc ar repune în discuție obiectivul urmărit atât de articolul 325 alineatul (1) TFUE, cât și de Decizia 2006/928, care constă în combaterea corupției la nivel înalt prin intermediul unor sancțiuni efective și disuasive.
- 203 Rezultă că, în ipoteza în care instanța de trimitere din cauzele C-357/19, C-811/19 și C-840/19 ar ajunge la concluzia că aplicarea jurisprudenței Curții Constituționale rezultate din Deciziile nr. 685/2018 și nr. 417/2019 coroborată cu punerea în aplicare a dispozițiilor naționale în materie de prescripție și în special a termenului absolut de prescripție prevăzut la articolul 155 alineatul (4) din Codul penal implică un risc sistemic de impunitate a faptelor ce constituie infracțiuni grave de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii sau de corupție în general, sancțiunile prevăzute de dreptul național pentru combaterea unor astfel de infracțiuni nu ar putea fi considerate drept efective și disuasive, ceea ce ar fi incompatibil cu articolul 325 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 2 din Convenția PIF, precum și cu Decizia 2006/928.

- 204 În aceste condiții, în măsura în care procedurile penale în discuție în litigiile principale constituie o punere în aplicare a articolului 325 alineatul (1) TFUE și/sau a Deciziei 2006/928 și, așadar, a dreptului Uniunii, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, această instanță de trimitere trebuie de asemenea să se asigure că sunt respectate drepturile fundamentale garantate de cartă persoanelor în discuție în cauzele principale, în special cele garantate la articolul 47 din aceasta. În domeniul penal, respectarea acestor drepturi trebuie garantată nu numai în cursul fazei cercetării penale, din momentul în care persoana în cauză este acuzată, ci și în cadrul procedurilor penale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iunie 2018, Kolev și alții, C-612/15, EU:C:2018:392, punctele 68 și 71, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 17 ianuarie 2019, Dzivev și alții, C-310/16, EU:C:2019:30, punctul 33) și în cadrul executării pedepselor.
- 205 În această privință, trebuie amintit că articolul 47 al doilea paragraf prima teză din cartă consacră dreptul oricărei persoane la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. Prin faptul că impune ca instanța să fie „constituită în prealabil prin lege”, această dispoziție urmărește să asigure că organizarea sistemului judiciar este reglementată de o lege adoptată de puterea legislativă într-un mod conform cu normele care încadrează exercitarea competenței sale, pentru a evita ca această organizare să fie lăsată la discreția puterii executive. Cerința menționată se aplică temeiului juridic al existenței înseși a instanței judecătorești, precum și oricărei alte dispoziții de drept intern a cărei nerespectare face nelegală participarea unuia sau mai multor judecători la examinarea cauzei în discuție, cum sunt dispozițiile care reglementează compunerea completului de judecată [a se vedea prin analogie, prin referire la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului privind articolul 6 din CEDO, Hotărârea din 26 martie 2020, Reexaminare Simpson/Consiliul și HG/Comisia, C-542/18 RX-II și C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punctul 73, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ž. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire), C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 129].
- 206 Or, trebuie să se arate că o neregularitate comisă cu ocazia compunerii completurilor de judecată determină o încălcare a articolului 47 al doilea paragraf prima teză din cartă, cu precădere atunci când această neregularitate este de o asemenea natură și gravitate încât creează un risc real ca alte ramuri ale puterii, în special executivul, să poată exercita o putere discreționară nejustificată care să pună în pericol integritatea rezultatului la care conduce procesul de compunere a completurilor de judecată și să semene în acest mod o îndoială legitimă în percepția justițiabililor în ceea ce privește independența și imparțialitatea judecătorului sau a judecătorilor vizați, ceea ce este cazul atunci când în discuție sunt norme fundamentale care fac parte integrantă din instituirea și din funcționarea acestui sistem judiciar [a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 martie 2020, Reexaminare Simpson/Consiliul și HG/Comisia, C-542/18 RX-II și C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punctul 75, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ž. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire), C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 130].
- 207 În speță, deși Curtea Constituțională a statuat, în deciziile în discuție în litigiile principale, că practica anterioară a Înaltei Curți de Casație și Justiție, întemeiată în special pe Regulamentul privind organizarea și funcționarea administrativă a aceleiași instanțe, referitoare la specializarea și la compunerea completurilor de judecată în materie de corupție nu era conformă cu dispozițiile naționale aplicabile, nu rezultă că această practică era viciată de o încălcare vădită a unei norme fundamentale a sistemului judiciar din România de natură să pună în discuție

caracterul de instanță „constituită în prealabil prin lege” al completurilor de judecată în materie de corupție ale Înaltei Curți de Casație și Justiție, astfel cum au fost constituite conform respectivei practici anterioare acestor decizii ale Curții Constituționale.

- 208 În plus, după cum reiese din cuprinsul punctului 95 din prezenta hotărâre, la 23 ianuarie 2019, Colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție a adoptat o hotărâre potrivit căreia toate completurile de 3 judecători ale acesteia sunt specializate în judecarea cauzelor de corupție, hotărâre care, potrivit Curții Constituționale, este de natură să evite neconstituționalitatea doar începând de la data adoptării sale, iar nu și pentru trecut. Această hotărâre, astfel cum a fost interpretată de Curtea Constituțională, arată că practica anterioară a Înaltei Curți de Casație și Justiție referitoare la specializare nu constituie o încălcare vădită a unei norme fundamentale a sistemului judiciar din România, întrucât cerința specializării care rezultă din Decizia nr. 417/2019 a Curții Constituționale a fost considerată ca îndeplinită prin simpla adoptare a unui act formal precum hotărârea din 23 ianuarie 2019, care nu face decât să confirme că judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție care au făcut parte din completurile de judecată în materie de corupție înainte de adoptarea acestei hotărâri erau specializați în această materie.
- 209 De altfel, trebuie să se distingă cauzele C-357/19, C-840/19 și C-811/19 de cea în care s-a pronunțat Hotărârea din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B. (C-42/17, EU:C:2017:936), în care Curtea a statuat că, dacă instanța națională ajunge să considere că obligația de a lăsa neaplicate dispozițiile naționale în cauză se lovește de principiul legalității infracțiunilor și pedepselor, astfel cum este consacrat la articolul 49 din cartă, ea nu este ținută să se conformeze acestei obligații (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punctul 61). În schimb, cerințele care decurg din articolul 47 al doilea paragraf prima teză din cartă nu împiedică neaplicarea jurisprudenței rezultate din Deciziile nr. 685/2018 și nr. 417/2019 în cauzele C-357/19, C-840/19 și C-811/19.
- 210 În răspunsul său la o întrebare adresată de Curte în cauza C-357/19, PM a susținut că cerința potrivit căreia hotărârile în apel în materie de corupție trebuie să fie pronunțate de completuri de judecată ai căror membri sunt desemnați toți prin tragere la sorți constituie un standard național de protecție a drepturilor fundamentale. La rândul lor, guvernul român și Comisia consideră totuși că o astfel de calificare este eronată atât cu privire la această cerință, cât și la cea referitoare la constituirea de completuri specializate în materie de infracțiuni de corupție.
- 211 În această privință, este suficient să se amintească faptul că, chiar presupunând că aceste cerințe constituie un asemenea standard național de protecție, ar continua să fie adevărat că, atunci când o instanță a unui stat membru este chemată să controleze conformitatea cu drepturile fundamentale a unei dispoziții sau a unei măsuri naționale care, într-o situație în care acțiunea statelor membre nu este în întregime determinată de dreptul Uniunii, pune în aplicare acest drept în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, articolul 53 din cartă confirmă că autoritățile și instanțele naționale sunt libere să aplice standarde naționale de protecție a drepturilor fundamentale, cu condiția ca această aplicare să nu compromită gradul de protecție prevăzut de cartă, astfel cum a fost interpretată de Curte, și nici supremația, unitatea și caracterul efectiv al dreptului Uniunii (Hotărârea din 26 februarie 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, punctul 29, Hotărârea din 26 februarie 2013, Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, punctul 60, precum și Hotărârea din 29 iulie 2019, Pelham și alții, C-476/17, EU:C:2019:624, punctul 80).

- 212 Or, în ipoteza în care instanța de trimitere din cauzele C-357/19, C-811/19 și C-840/19 ar ajunge la concluzia menționată la punctul 203 din prezenta hotărâre, aplicarea standardului național de protecție invocată de PM, presupunând că ar fi dovedit, ar fi de natură să compromită supremația, unitatea și caracterul efectiv al dreptului Uniunii, în special a articolului 325 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 2 din Convenția PIF, precum și a Deciziei 2006/928. Astfel, în această ipoteză, aplicarea respectivului standard național de protecție ar implica un risc sistemic de impunitate a faptelor ce constituie infracțiuni grave de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii sau de corupție în general, cu încălcarea cerinței care rezultă din dispozițiile menționate de a prevedea sancțiuni efective și disuasive pentru combaterea infracțiunilor de această natură.
- 213 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare în cauzele C-357/19 și C-840/19, precum și la prima și la a patra întrebare în cauza C-811/19 că articolul 325 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 2 din Convenția PIF, precum și Decizia 2006/928 trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia hotărârile în materie de corupție și de fraudă în domeniul TVA-ului care nu au fost pronunțate, în primă instanță, de completuri de judecată specializate în această materie sau, în apel, de completuri de judecată ai căror membri au fost desemnați toți prin tragere la sorți sunt lovite de nulitate absolută, astfel încât cauzele de corupție și de fraudă în domeniul TVA-ului în discuție trebuie, dacă este cazul în urma unei căi extraordinare de atac împotriva unor hotărâri definitive, să fie rejudecate în primă instanță și/sau în apel, în măsura în care aplicarea acestei reglementări sau a acestei practici naționale este de natură să creeze un risc sistemic de impunitate a faptelor ce constituie infracțiuni grave de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii sau de corupție în general. Obligația de a se asigura că astfel de infracțiuni fac obiectul unor sancțiuni penale care au caracter efectiv și disuasiv nu scutește instanța de trimitere de verificarea respectării necesare a drepturilor fundamentale garantate la articolul 47 din cartă, fără ca această instanță să poată aplica un standard național de protecție a drepturilor fundamentale care să implice un asemenea risc sistemic de impunitate.

Cu privire la a doua și la a treia întrebare în cauzele C-357/19, C-379/19, C-811/19 și C-840/19, precum și la întrebarea unică în cauza C-547/19

- 214 Prin intermediul celei de a doua și al celei de a treia întrebări în cauzele C-357/19, C-379/19, C-811/19 și C-840/19, precum și prin intermediul întrebării unice în cauza C-547/19, care trebuie analizate împreună, instanțele de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă, pe de o parte, articolul 2 și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, articolul 47 din cartă, precum și Decizia 2006/928 și, pe de altă parte, principiul supremației dreptului Uniunii coroborat cu dispozițiile menționate și cu articolul 325 alineatul (1) TFUE trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun sunt ținute de deciziile curții constituționale naționale și, din acest motiv și cu riscul săvârșirii unei abateri disciplinare, nu pot lăsa neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din aceste decizii, deși consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, că această jurisprudență este contrară dispozițiilor menționate ale dreptului Uniunii.

– Cu privire la garanția de independență a judecătorilor

- 215 Instanțele de trimitere consideră că jurisprudența Curții Constituționale rezultată din deciziile în discuție în litigiile principale este susceptibilă să le pună în discuție independența și, pentru acest motiv, este incompatibilă cu dreptul Uniunii, în special cu garanțiile prevăzute la articolul 2 și la

- articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și la articolul 47 din cartă și cu Decizia 2006/928. În această privință, ele apreciază că Curtea Constituțională, care nu face parte din sistemul judiciar român, și-a depășit competențele prin pronunțarea deciziilor în discuție în litigiile principale și a încălcat competențele instanțelor de drept comun, constând în interpretarea și aplicarea legislației infraconstituționale. Instanțele de trimitere mai arată că nerespectarea deciziilor Curții Constituționale constituie în dreptul român o abatere disciplinară, motiv pentru care solicită să se stabilească în esență dacă, în temeiul dreptului Uniunii, pot lăsa neaplicate aceste decizii în discuție în litigiile principale fără teama că vor face obiectul unei proceduri disciplinare.
- 216 În această privință, astfel cum s-a amintit la punctul 133 din prezenta hotărâre, deși organizarea justiției în statele membre, inclusiv instituirea, compunerea și funcționarea unei curți constituționale, intră în competența acestora din urmă, totuși, în exercitarea acestei competențe, ele sunt ținute să respecte obligațiile care decurg pentru acestea din dreptul Uniunii.
- 217 Articolul 19 TUE, care concretizează valoarea statului de drept afirmată la articolul 2 TUE, încredințează instanțelor naționale și Curții sarcina de a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre, precum și protecția jurisdicțională pe care dreptul menționat o conferă justițiabililor [Hotărârea din 5 noiembrie 2019, Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun), C-192/18, EU:C:2019:924, punctul 98 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 2 martie 2021, A. B. și alții (Numirea judecătorilor la Curtea Supremă – Căi de atac), C-824/18, EU:C:2021:153, punctul 108].
- 218 În special, după cum confirmă considerentul (3) al Deciziei 2006/928, valoarea statului de drept „implică existența, în toate statele membre, a unui sistem judiciar și administrativ imparțial, independent și eficient, înzestrat cu mijloace suficiente, între altele, pentru a lupta împotriva corupției”.
- 219 Existența însăși a unui control jurisdicțional efectiv destinat să asigure respectarea dreptului Uniunii este inerentă unui stat de drept. În acest temei și astfel cum prevede articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, revine statelor membre sarcina să prevadă un sistem de căi de atac și de proceduri care să le asigure justițiabililor respectarea dreptului lor la protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii. Principiul protecției jurisdicționale efective a drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii, la care se referă articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, constituie un principiu general al dreptului Uniunii care decurge din tradițiile constituționale comune ale statelor membre, care a fost consacrat la articolele 6 și 13 din CEDO și care în prezent este afirmat la articolul 47 din cartă (Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, punctele 189 și 190, precum și jurisprudența citată).
- 220 În consecință, în temeiul articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, orice stat membru trebuie să se asigure că organismele care, în calitate de „instanță” în sensul definit de dreptul Uniunii, sunt chemate să se pronunțe cu privire la chestiuni legate de aplicarea sau de interpretarea acestui drept și care fac parte astfel din sistemul său de căi de atac în domeniile reglementate de dreptul Uniunii îndeplinesc cerințele unei protecții jurisdicționale efective, precizându-se că această dispoziție vizează „domeniile reglementate de dreptul Uniunii”, independent de situația în care statele membre pun în aplicare acest drept, în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 noiembrie 2019, Comisia/Polonia (Independența instanțelor de drept comun), C-192/18, EU:C:2019:924, punctele 101 și 103,

precum și jurisprudența citată, Hotărârea din 20 aprilie 2021, Repubblica, C-896/19, EU:C:2021:311, punctele 36 și 37, precum și Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 191 și 192].

- 221 Or, pentru a garanta că instanțele care pot fi chemate să statueze cu privire la chestiuni legate de aplicarea sau de interpretarea dreptului Uniunii sunt în măsură să asigure protecția jurisdicțională efectivă impusă de articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, prezervarea independenței acestora este primordială, astfel cum se confirmă la articolul 47 al doilea paragraf din cartă, care menționează accesul la o instanță judecătorească „independentă” printre cerințele legate de dreptul fundamental la o cale de atac efectivă [Hotărârea din 2 martie 2021, A. B. și alții (Numirea judecătorilor la Curtea Supremă – Căi de atac), C-824/18, EU:C:2021:153, punctul 115 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 194].
- 222 Această cerință de independență a instanțelor, care este inerentă misiunii de judecată, ține de conținutul esențial al dreptului la protecție jurisdicțională efectivă și al dreptului fundamental la un proces echitabil, care are o importanță esențială în calitate de garant al protecției ansamblului drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii și al prezervării valorilor comune ale statelor membre prevăzute la articolul 2 TUE, în special a valorii statului de drept [Hotărârea din 2 martie 2021, A. B. și alții (Numirea judecătorilor la Curtea Supremă – Căi de atac, C-824/18, EU:C:2021:153, punctul 116, precum și jurisprudența citată].
- 223 De asemenea, așa cum rezultă în special din considerentul (3) al Deciziei 2006/928 și din obiectivele de referință prevăzute la punctele 1-3 din anexa la această decizie, existența unui sistem judiciar imparțial, independent și eficient are o importanță deosebită pentru lupta împotriva corupției, în special cea la nivel înalt.
- 224 Or, cerința de independență a instanțelor, care decurge din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, cuprinde două aspecte. Primul aspect, de ordin extern, presupune ca instanța respectivă să își exercite funcțiile în deplină autonomie, fără a fi supusă niciunei legături ierarhice sau de subordonare față de nimeni și fără să primească dispoziții sau instrucțiuni, indiferent de originea lor, fiind astfel protejată de intervenții sau de presiuni exterioare susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi și să le influențeze deciziile. Al doilea aspect, de ordin intern, este legat de noțiunea de imparțialitate și vizează echidistanța față de părțile în litigiu și de interesele fiecăreia dintre ele din perspectiva obiectului acestuia. Acest din urmă aspect impune respectarea obiectivității și lipsa oricărui interes în soluționarea litigiului în afară de stricta aplicare a normei de drept [a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctele 121 și 122, precum și jurisprudența citată].
- 225 Aceste garanții de independență și de imparțialitate impuse în temeiul dreptului Uniunii postulează existența unor norme care să permită înlăturarea oricărei îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea instanței în cauză în privința unor elemente exterioare și la neutralitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 septembrie 2006, Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, punctul 53 și jurisprudența citată, Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19,

C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 196, precum și Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 59 și jurisprudența citată].

- 226 În această privință, este necesar ca judecătorii să se afle la adăpost de intervenții sau de presiuni exterioare care le pot pune în pericol independența. Normele aplicabile statutului judecătorilor și exercitării de către aceștia a funcției lor trebuie în special să permită excluderea nu numai a oricărei influențe directe, sub formă de instrucțiuni, ci și a formelor de influență indirectă susceptibile să orienteze deciziile judecătorilor în discuție și să înlăture astfel o lipsă a aparenței de independență sau de imparțialitate a acestora care să poată aduce atingere încrederii pe care justiția trebuie să o inspire justițiabililor într-o societate democratică și într-un stat de drept [a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 martie 2021, A. B. și alții (Numirea judecătorilor la Curtea Supremă – Căi de atac), C-824/18, EU:C:2021:153, punctele 119 și 139, precum și jurisprudența citată].
- 227 Referitor mai precis la normele care guvernează regimul disciplinar, cerința de independență impune, conform unei jurisprudențe constante, ca acest regim să prezinte garanțiile necesare pentru a evita orice risc de utilizare a unui astfel de regim ca sistem de control politic al conținutului deciziilor judiciare. În acest scop, este esențial ca faptul că o hotărâre judecătorească cuprinde o eventuală eroare în interpretarea și aplicarea normelor de drept național și al Uniunii sau în aprecierea faptelor și evaluarea probelor să nu poată, în sine, conduce la angajarea răspunderii disciplinare a judecătorului vizat [a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 198 și 234, precum și jurisprudența citată, și Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctele 134 și 138]. Pe de altă parte, constituie o garanție inerentă independenței judecătorilor naționali faptul ca aceștia să nu fie expuși unor proceduri sau unor sancțiuni disciplinare pentru că au exercitat opțiunea de a sesiza Curtea în temeiul articolului 267 TFUE, opțiune care ține de competența lor exclusivă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iulie 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punctele 17 și 25, Hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și Prokurator Generalny, C-558/18 și C-563/18, EU:C:2020:234, punctul 59, precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 91].
- 228 În plus, conform principiului separării puterilor ce caracterizează funcționarea unui stat de drept, independența instanțelor trebuie în special să fie garantată față de puterile legislative și executive [Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 124 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 2 martie 2021, A. B. și alții (Numirea judecătorilor la Curtea Supremă – Căi de atac), C-824/18, EU:C:2021:153, punctul 118].
- 229 Or, deși nici articolul 2, nici articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, nici vreo altă dispoziție a dreptului Uniunii nu impun statelor membre un model constituțional precis care să reglementeze raporturile și interacțiunea dintre diferitele puteri statale, în special în ceea ce privește definirea și delimitarea competențelor acestora, statele membre respective trebuie totuși să respecte, printre altele, cerințele de independență a instanțelor care decurg din aceste dispoziții ale dreptului Uniunii [a se vedea, cu trimitere la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la articolul 6 din CEDO, Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 130].

- 230 În aceste condiții, articolul 2 și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și Decizia 2006/928 nu se opun unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia deciziile curții constituționale sunt obligatorii pentru instanțele de drept comun, cu condiția ca dreptul național să garanteze independența respectivei curți constituționale în special față de puterile legislativă și executivă, așa cum este impusă de dispozițiile menționate. În schimb, dacă dreptul național nu garantează această independență, dispozițiile menționate ale dreptului Uniunii se opun unei astfel de reglementări sau practici naționale, o asemenea curte constituțională nefiind în măsură să asigure protecția jurisdicțională efectivă impusă de articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE.
- 231 În speță, problemele ridicate de instanțele de trimitere cu privire la cerința de independență a judecătorilor care decurge din aceste dispoziții ale dreptului Uniunii privesc, pe de o parte, un ansamblu de aspecte referitoare la statutul, la compunerea și la funcționarea Curții Constituționale care a pronunțat deciziile în discuție în litigiile principale. În special, aceste instanțe arată că Curtea Constituțională nu face parte, potrivit Constituției României, din sistemul judiciar, că membrii săi sunt numiți de organe ale puterii legislative și executive, care sunt de asemenea abilitate să o sesizeze, sau chiar că ea și-ar fi depășit competențele și ar fi efectuat o interpretare arbitrară a reglementării naționale relevante.
- 232 Referitor la împrejurarea că, potrivit Constituției României, Curtea Constituțională nu face parte din sistemul judiciar, s-a amintit la punctul 229 din prezenta hotărâre că dreptul Uniunii nu impune statelor membre un model constituțional precis care să reglementeze raporturile și interacțiunea dintre diferitele puteri statale, în special în ceea ce privește definirea și delimitarea competențelor fiecăreia dintre acestea. În această privință, trebuie precizat că dreptul Uniunii nu se opune instituirii unei curți constituționale ale cărei decizii sunt obligatorii pentru instanțele de drept comun, cu condiția ca aceasta să respecte cerințele de independență menționate la punctele 224-230 din prezenta hotărâre. Or, din cererile de decizie preliminară nu reiese niciun element de natură să sugereze că Curtea Constituțională, care are, printre altele, ca atribuții să hotărască asupra constituționalității legilor și ordonanțelor, precum și să soluționeze conflictele juridice de natură constituțională dintre autoritățile publice, în temeiul articolului 146 literele d) și e) din Constituția României, nu ar îndeplini aceste cerințe.
- 233 În ceea ce privește condițiile de numire a judecătorilor Curții Constituționale, reiese din jurisprudența Curții că simplul fapt că judecătorii în cauză sunt numiți, cum este cazul judecătorilor Curții Constituționale în temeiul articolului 142 alineatul (3) din Constituția României, de puterile legislativă și executivă nu este de natură să creeze o dependență a acestor judecători față de puterile respective și nici să dea naștere unor îndoieli referitoare la imparțialitatea lor, în cazul în care, odată numite, persoanele interesate nu sunt supuse niciunei presiuni și nu primesc instrucțiuni în exercitarea funcțiilor lor [a se vedea prin analogie Hotărârea din 19 novembre 2019, A. K. și alții (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 133, precum și jurisprudența citată].
- 234 Deși, desigur, se poate dovedi necesar să se asigure că modalitățile procedurale și condițiile de fond care guvernează adoptarea deciziilor respective de numire sunt de o asemenea natură încât să nu poată da naștere, în percepția justițiabililor, unor îndoieli legitime referitoare la impenetrabilitatea judecătorilor în discuție în privința unor elemente exterioare și la neutralitatea lor în raport cu interesele care se înfruntă, odată ce persoanele interesate sunt numite, și deși trebuie printre altele, în acest scop, ca respectivele condiții și modalități să fie concepute astfel încât să îndeplinească cerințele amintite la punctul 226 din prezenta hotărâre

[Hotărârea din 2 martie 2021, A. B. și alții (Numirea judecătorilor la Curtea Supremă – Căi de atac), C-824/18, EU:C:2021:153, punctul 123, precum și jurisprudența citată], din indicațiile care figurează în cererile de decizie preliminară nu rezultă că prin condițiile în care au intervenit numirile judecătorilor Curții Constituționale care au adoptat deciziile în discuție în litigiile principale s-ar încălca cerințele menționate.

- 235 Trebuie arătat, pe de altă parte, că, potrivit aceluiași indicații, Constituția României prevede la articolul 142 alineatul (2) că judecătorii Curții Constituționale sunt „numiți pentru un mandat de 9 ani, care nu poate fi prelungit sau înnoit”, și precizează la articolul 145 că judecătorii respectivi sunt „independenți în exercitarea mandatului lor și inamovibili pe durata acestuia”. De asemenea, articolul 143 din Constituția menționată stabilește condițiile de numire a judecătorilor Curții Constituționale, impunând, în acest scop, ca ei să aibă „pregătire juridică superioară, înaltă competență profesională și o vechime de cel puțin 18 ani în activitatea juridică sau în învățământul juridic superior”, în timp ce articolul 144 din aceeași Constituție prevede principiul incompatibilității funcției de judecător al Curții Constituționale „cu oricare altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul juridic superior”.
- 236 Este necesar să se adauge, în speță, că împrejurarea potrivit căreia Curtea Constituțională poate fi sesizată de organe ale puterii executive și legislative este legată de natura și de funcția unei instanțe instituite pentru a se pronunța cu privire la litigii de ordin constituțional și nu poate, în sine și prin ea însăși, să constituie un element care să permită punerea în discuție a independenței sale în raport cu aceste puteri.
- 237 Referitor la aspectul dacă Curtea Constituțională a acționat în mod independent și imparțial în cauzele în care s-au pronunțat deciziile în discuție în litigiile principale, simpla împrejurare, invocată de instanțele de trimitere, potrivit căreia Curtea Constituțională și-ar fi depășit competențele în detrimentul autorității judiciare române și ar fi realizat o interpretare arbitrară a reglementării naționale pertinente, presupunând că este dovedită, nu este de natură să stabilească faptul că Curtea Constituțională nu îndeplinește cerințele de independență și de imparțialitate, amintite la punctele 224-230 din prezenta hotărâre. Astfel, cererile de decizie preliminară nu conțin niciun alt element detaliat care să arate că respectivele decizii ar fi intervenit într-un context care dă naștere unei îndoieli legitime cu privire la deplina respectare de către Curtea Constituțională a acestor cerințe.
- 238 În ceea ce privește, pe de altă parte, răspunderea disciplinară la care riscă să se expună judecătorii de drept comun, potrivit reglementării naționale în discuție, în ipoteza nerespectării deciziilor Curții Constituționale, este adevărat că salvagardarea independenței instanțelor nu poate avea printre altele drept consecință excluderea totală a posibilității ca răspunderea disciplinară a unui judecător să fie angajată, în anumite cazuri cu totul excepționale, ca urmare a hotărârilor judecătorești adoptate de acesta. Astfel, este evident că o asemenea cerință de independență nu are scopul de a caționa eventuale comportamente grave și total impardonabile din partea judecătorilor, care ar consta, de exemplu, în încălcarea deliberată și cu rea-credință sau dintr-o neglijență deosebit de gravă și de grosieră a normelor de drept național și de drept al Uniunii a căror respectare trebuie să o asigure sau în căderea în arbitrarior ori în denegare de dreptate, în condițiile în care ei sunt chemați, în calitate de deținători ai funcției de a judeca, să se pronunțe asupra litigiilor cu care sunt sesizați de către justițiabili [Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 137].

- 239 În schimb, este esențial, pentru a prezerva independența instanțelor și pentru a evita astfel ca regimul disciplinar să poată fi deturnat de la scopurile sale legitime și utilizat pentru controlul politic al hotărârilor judecătorești sau pentru a exercita presiuni asupra judecătorilor, ca faptul că o hotărâre judecătorească conține o eventuală eroare în interpretarea și aplicarea normelor de drept național și de drept al Uniunii sau în aprecierea faptelor și în evaluarea probelor să nu poată conduce în sine la angajarea răspunderii disciplinare a judecătorului în cauză [Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 138 și jurisprudența citată].
- 240 În consecință, angajarea răspunderii disciplinare a unui judecător pentru o hotărâre judecătorească trebuie să fie limitată la cazuri cu totul excepționale, cum sunt cele menționate la punctul 238 din prezenta hotărâre, și să fie încadrată în această privință de criterii obiective și verificabile, referitoare la imperative legate de buna administrare a justiției, precum și de garanții care urmăresc evitarea oricărui risc de presiuni externe asupra conținutului hotărârilor judecătorești și care permit înlăturarea astfel, în percepția justițiabililor, a oricărei îndoieli legitime cu privire la impenetrabilitatea judecătorilor în cauză și la neutralitatea acestora în raport cu interesele care se înfruntă [Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia (Regimul disciplinar al judecătorilor), C-791/19, EU:C:2021:596, punctul 139 și jurisprudența citată].
- 241 În speță, din indicațiile care figurează în cererile de decizie preliminară nu rezultă că răspunderea disciplinară a judecătorilor naționali de drept comun ca urmare a nerespectării deciziilor Curții Constituționale, prevăzută la articolul 99 litera ș) din Legea nr. 303/2004, a cărei formulare nu cuprinde nicio altă condiție, este limitată la cazurile cu totul excepționale evocate la punctul 238 din prezenta hotărâre, contrar jurisprudenței amintite la punctele 239 și 240 din această hotărâre.
- 242 Rezultă că articolul 2 și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și Decizia 2006/928 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia deciziile curții constituționale sunt obligatorii pentru instanțele de drept comun, cu condiția ca dreptul național să garanteze independența curții constituționale menționate în special față de puterile legislativă și executivă, astfel cum este impusă de aceste dispoziții. În schimb, aceste dispoziții din Tratatul UE și decizia menționată trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale potrivit căreia orice nerespectare a deciziilor curții constituționale naționale de către judecătorii naționali de drept comun este de natură să angajeze răspunderea lor disciplinară.
- 243 În aceste condiții și în ceea ce privește cauzele în care reglementarea sau practica națională în discuție în litigiile principale constituie o punere în aplicare a dreptului Uniunii în sensul articolului 51 alineatul (1) din cartă, o examinare separată a articolului 47 din cartă, care nu ar putea decât să confirme concluzia deja enunțată la punctul precedent, nu este necesară pentru a răspunde la întrebările instanțelor de trimitere și pentru soluționarea litigiilor cu care acestea sunt sesizate.

– *Cu privire la supremația dreptului Uniunii*

- 244 Instanțele de trimitere arată că jurisprudența Curții Constituționale rezultată din deciziile în discuție în litigiile principale, în privința căreia au îndoieli referitoare la compatibilitatea sa cu dreptul Uniunii, are, conform articolului 147 alineatul (4) din Constituția României, caracter obligatoriu și trebuie respectată de instanțele naționale, în caz contrar membrii lor riscând aplicarea unei sancțiuni disciplinare în temeiul articolului 99 litera ș) din Legea nr. 303/2004. În aceste condiții, ele urmăresc să afle dacă principiul supremației dreptului Uniunii se opune unei

asemenea reglementări sau practici naționale și autorizează o instanță națională să lase neaplicată o jurisprudență de această natură, fără ca membrii săi să fie expuși riscului de a face obiectul unei sancțiuni disciplinare.

- 245 În această privință, trebuie amintit că, în jurisprudența sa constantă referitoare la Tratatul CEE, Curtea a statuat deja că, spre deosebire de tratatele internaționale obișnuite, tratatele comunitare au instituit o nouă ordine juridică proprie, integrată în sistemul juridic al statelor membre în momentul intrării în vigoare a tratatelor și care este obligatorie pentru instanțele lor. Această nouă ordine juridică, în favoarea căreia statele membre și-au limitat drepturile suverane, în domeniile definite de tratate, și ale cărei subiecte sunt nu numai statele membre, ci și resortisanții acestora, este dotată cu instituții proprii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 februarie 1963, van Gend & Loos, 26/62, EU:C:1963:1, p. 23, și Hotărârea din 15 iulie 1964, Costa, 6/64, EU:C:1964:66, p. 1158 și 1159).
- 246 Astfel, în Hotărârea din 15 iulie 1964, Costa (6/64, EU:C:1964:66, p. 1158-1160), Curtea a stabilit principiul supremației dreptului comunitar, înțeles în sensul că consacră prevalența acestui drept asupra dreptului statelor membre. În această privință, Curtea a constatat că instituirea prin Tratatul CEE a unei ordini juridice proprii, acceptată de statele membre pe bază de reciprocitate, are drept corolar imposibilitatea statelor menționate de a face să prevaleze, împotriva acestei ordini juridice, o măsură unilaterală ulterioară sau de a opune dreptului născut din Tratatul CEE norme de drept național, indiferent de natura acestora, altfel existând riscul ca acest drept să își piardă caracterul comunitar și ca fundamentul juridic al Comunității înseși să fie pus în discuție. În plus, forța executivă a dreptului comunitar nu poate varia de la un stat membru la altul în funcție de legile interne ulterioare, altfel existând riscul ca realizarea scopurilor Tratatului CEE să fie pusă în pericol, și nici nu poate da naștere unei discriminări pe motiv de cetățenie sau naționalitate, interzisă de acest tratat.
- 247 La punctul 21 din Avizul 1/91 (Acordul SEE – I) din 14 decembrie 1991 (EU:C:1991:490), Curtea a considerat astfel că, deși a fost încheiat sub forma unui acord internațional, Tratatul CEE constituie cartă constituțională a unei comunități de drept, iar caracteristicile esențiale ale ordinii juridice comunitare astfel constituite sunt în special supremația acesteia în raport cu dreptul statelor membre și efectul direct al unei întregi serii de dispoziții aplicabile statelor membre și resortisanților lor.
- 248 Aceste caracteristici esențiale ale ordinii juridice a Uniunii și importanța respectării care îi este datorată au fost de altfel confirmate de ratificarea, fără rezerve, a tratatelor de modificare a Tratatului CEE și în special a Tratatului de la Lisabona. Astfel, cu ocazia adoptării acestui tratat, Conferința reprezentanților guvernelor statelor membre a ținut să amintească în mod expres, în Declarația nr. 17 cu privire la supremație, anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona (JO 2012, C 326, p. 346), că, în conformitate cu jurisprudența constantă a Curții, tratatele și legislația adoptată de Uniune pe baza tratatelor au prioritate în raport cu dreptul statelor membre, în condițiile prevăzute de jurisprudența menționată anterior.
- 249 Trebuie adăugat că articolul 4 alineatul (2) TUE prevede că Uniunea respectă egalitatea statelor membre în raport cu tratatele. Or, Uniunea nu poate respecta o astfel de egalitate decât dacă statele membre se află, în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, în imposibilitatea de a face să prevaleze, împotriva ordinii juridice a Uniunii, o măsură unilaterală, indiferent de natura acesteia.

- 250 După intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, Curtea a confirmat în mod constant jurisprudența anterioară referitoare la principiul supremației dreptului Uniunii, principiu care impune tuturor autorităților statelor membre să dea efect deplin diferitor norme ale Uniunii, întrucât dreptul statelor membre nu poate aduce atingere efectului recunoscut acestor diferite norme pe teritoriul statelor menționate [Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 244, precum și jurisprudența citată, Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ż. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire), C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 156, precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 78 și jurisprudența citată].
- 251 Astfel, în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, invocarea de către un stat membru a unor dispoziții de drept național, fie ele și de natură constituțională, nu poate aduce atingere unității și eficacității dreptului Uniunii. Într-adevăr, conform unei jurisprudențe consacrate, efectele asociate principiului supremației dreptului Uniunii se impun tuturor organelor unui stat membru, fără ca, în special, dispozițiile interne, inclusiv de ordin constituțional, să poată împiedica acest lucru [Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, punctul 245, precum și jurisprudența citată, Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ż. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire), C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 157, precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 79 și jurisprudența citată].
- 252 În această privință, trebuie amintit mai ales că principiul supremației impune instanței naționale însărcinate cu aplicarea, în cadrul competenței proprii, a dispozițiilor dreptului Uniunii obligația, în cazul în care nu poate să procedeze la o interpretare a reglementării naționale care să fie conformă cu cerințele dreptului Uniunii, să asigure efectul deplin al cerințelor acestui drept în litigiul cu care este sesizată, lăsând neaplicată, dacă este necesar, din oficiu, orice reglementare sau practică națională, chiar și ulterioară, care este contrară unei dispoziții de drept al Uniunii care are efect direct, fără a trebui să solicite sau să aștepte eliminarea prealabilă a acestei reglementări sau practici naționale pe cale legislativă sau prin orice alt procedeu constituțional [a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 247 și 248, precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 80].
- 253 Or, în ceea ce privește dispozițiile dreptului Uniunii vizate de prezentele cereri de decizie preliminară, trebuie amintit că din jurisprudența Curții rezultă că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, articolul 325 alineatul (1) TFUE, precum și obiectivele de referință enunțate în anexa la Decizia 2006/928 sunt formulate în termeni clari și preciși și nu sunt însoțite de nicio condiție, astfel încât ele au efect direct (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 decembrie 2017, M. A. S. și M. B., C-42/17, EU:C:2017:936, punctele 38 și 39, precum și Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 249 și 250).
- 254 În acest context, trebuie precizat că, în conformitate cu articolul 19 TUE, deși revine instanțelor naționale și Curții obligația de a garanta deplina aplicare a dreptului Uniunii în toate statele membre, precum și protecția jurisdicțională efectivă pe care acest drept o conferă justițiabililor, Curtea deține o competență exclusivă pentru interpretarea definitivă a dreptului menționat (a se

vedea în acest sens Hotărârea din 2 septembrie 2021, Republica Moldova, C-741/19, EU:C:2021:655, punctul 45). Or, în exercitarea acestei competențe, revine în definitiv Curții sarcina de a preciza întinderea principiului supremației dreptului Uniunii în raport cu dispozițiile relevante ale acestui drept, întinderea menționată neputând depinde nici de interpretarea unor dispoziții ale dreptului național, nici de interpretarea unor dispoziții de drept al Uniunii reținută de o instanță națională, care nu corespund interpretării Curții. În acest sens, procedura trimiterii preliminare prevăzută la articolul 267 TFUE, care constituie cheia de boltă a sistemului jurisdicțional stabilit de tratate, instituie un dialog de la instanță la instanță între Curte și instanțele din statele membre care are drept scop asigurarea unității de interpretare a dreptului Uniunii, permițând astfel asigurarea coerenței acestuia, a efectului său deplin și a autonomiei sale, precum și, în ultimă instanță, a caracterului propriu al dreptului instituit de tratate (Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea, C-284/16, EU:C:2018:158, punctul 37 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 27).

- 255 În speță, instanțele de trimitere arată că, în temeiul Constituției României, ele sunt ținute de jurisprudența rezultată din deciziile Curții Constituționale în discuție în litigiile principale și nu pot lăsa neaplicată această jurisprudență - în caz contrar membrii lor fiind expuși riscului unei proceduri sau unor sancțiuni disciplinare -, chiar dacă ar aprecia, în lumina unei hotărâri preliminare a Curții, că jurisprudența menționată este contrară dreptului Uniunii.
- 256 În această privință, trebuie amintit că instanța națională este ținută de o decizie pronunțată cu titlu preliminar de Curte, în ceea ce privește interpretarea dispozițiilor dreptului Uniunii în cauză, în vederea soluționării litigiului principal (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 aprilie 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, punctul 38 și jurisprudența citată).
- 257 Astfel, instanța națională care a exercitat opțiunea sau și-a îndeplinit obligația de a sesiza Curtea cu o cerere de decizie preliminară în temeiul articolului 267 TFUE nu poate fi împiedicată să aplice imediat dreptul Uniunii în conformitate cu decizia sau cu jurisprudența Curții, în caz contrar fiind diminuat efectul util al acestei dispoziții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 9 martie 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, punctul 20, și Hotărârea din 5 aprilie 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, punctul 39). Trebuie adăugat că puterea de a face, chiar în momentul acestei aplicări, tot ceea ce este necesar pentru a înlătura o reglementare sau o practică națională care ar constitui eventual un obstacol în calea eficacității depline a normelor dreptului Uniunii face parte integrantă din atribuțiile de instanță a Uniunii care îi revin instanțelor naționale însărcinate cu aplicarea, în cadrul competenței sale, a normelor dreptului Uniunii, astfel încât exercitarea acestei puteri constituie o garanție inerentă independenței judecătorilor care decurge din articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE [a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 martie 2020, Miasto Łowicz și Prokurator Generalny, C-558/18 și C-563/18, EU:C:2020:234, punctul 59, precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 91].
- 258 Astfel, ar fi incompatibilă cu cerințele inerente înseși naturii dreptului Uniunii orice reglementare sau practică națională care ar avea ca efect diminuarea eficacității dreptului Uniunii prin faptul de a refuza instanței competente să aplice acest drept prerogativa de a face, chiar în momentul acestei aplicări, tot ceea ce este necesar pentru a înlătura o dispoziție sau o practică națională care ar constitui eventual un obstacol în calea eficacității depline a normelor Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2010, Melki și Abdeli, C-188/10 și C-189/10, EU:C:2010:363,

punctul 44 și jurisprudența citată, Hotărârea din 5 aprilie 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, punctul 41, precum și Hotărârea din 4 decembrie 2018, Minister for Justice and Equality și Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, punctul 36).

- 259 Or, o reglementare sau o practică națională potrivit căreia deciziile curții constituționale naționale sunt obligatorii pentru instanțele de drept comun, în condițiile în care acestea din urmă consideră, în lumina unei hotărâri preliminare a Curții, că jurisprudența rezultată din respectivele decizii constituționale este contrară dreptului Uniunii, este de natură să împiedice aceste instanțe să asigure efectul deplin al cerințelor acestui drept, efect de împiedicare ce poate fi amplificat de faptul că dreptul național califică eventuala nerespectare a jurisprudenței constituționale menționate drept abatere disciplinară.
- 260 În acest context, este necesar să se arate că articolul 267 TFUE se opune oricărei reglementări sau practici naționale de natură să împiedice instanțele naționale, după caz, să utilizeze opțiunea sau să se conformeze obligației prevăzute la acest articol 267 de a se adresa Curții cu titlu preliminar [a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 aprilie 2016, PFE, C-689/13, EU:C:2016:199, punctele 32-34 și jurisprudența citată, Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, EU:C:2019:982, punctul 103, precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 93]. În plus, potrivit jurisprudenței amintite la punctul 227 din prezenta hotărâre, faptul că judecătorii naționali nu sunt expuși unor proceduri sau unor sancțiuni disciplinare pentru că au exercitat opțiunea de a sesiza Curtea în temeiul articolului 267 TFUE, care ține de competența lor exclusivă, constituie o garanție inerentă independenței lor. De asemenea, în ipoteza în care, ca urmare a răspunsului Curții, un judecător național de drept comun ar ajunge să considere că jurisprudența curții constituționale naționale este contrară dreptului Uniunii, faptul că acest judecător național ar lăsa neaplicată jurisprudența menționată, conform principiului supremației acestui drept, nu poate fi nicidecum de natură să angajeze răspunderea sa disciplinară.
- 261 În speță, din dosarul de care dispune Curtea reiese că au fost inițiate proceduri disciplinare în temeiul articolului 99 litera ș) din Legea nr. 303/2004 împotriva anumitor judecători ai instanțelor de trimitere ca urmare a formulării de către aceștia a cererii lor de decizie preliminară. În plus, în cazul în care răspunsul Curții ar determina aceste instanțe să lase neaplicată jurisprudența Curții Constituționale rezultată din deciziile în discuție în litigiile principale, nu pare exclus, având în vedere jurisprudența Curții Constituționale menționată la punctul 58 din prezenta hotărâre, ca judecătorii care compun instanțele menționate să fie expuși riscului de a face obiectul unor sancțiuni disciplinare.
- 262 Rezultă că principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun sunt ținute de deciziile curții constituționale naționale și nu pot, din acest motiv și cu riscul săvârșirii unei abateri disciplinare, să lase neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din deciziile menționate, chiar dacă ele consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, că această jurisprudență este contrară articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE sau articolului 325 alineatul (1) TFUE sau Deciziei 2006/928.

263 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a doua și la a treia întrebare adresate în cauzele C-357/19, C-379/19, C-811/19 și C-840/19, precum și la întrebarea unică în cauza C-547/19 că:

- articolul 2 și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și Decizia 2006/928 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia deciziile curții constituționale naționale sunt obligatorii pentru instanțele de drept comun, cu condiția ca dreptul național să garanteze independența curții constituționale respective în special față de puterile legislativă și executivă, astfel cum este impusă de aceste dispoziții. În schimb, aceste dispoziții din Tratatul UE și decizia menționată trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale potrivit căreia orice nerespectare a deciziilor curții constituționale naționale de către judecătorii naționali de drept comun este de natură să angajeze răspunderea lor disciplinară;
- principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun sunt ținute de deciziile curții constituționale naționale și nu pot, din acest motiv și cu riscul săvârșirii unei abateri disciplinare, să lase neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din deciziile menționate, chiar dacă ele consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, că această jurisprudență este contrară articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, articolului 325 alineatul (1) TFUE sau Deciziei 2006/928.

Cu privire la cheltuielile de judecată

264 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanțele de trimitere, este de competența acestora să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară:

- 1) Decizia 2006/928/CE a Comisiei din 13 decembrie 2006 de stabilire a unui mecanism de cooperare și de verificare a progresului realizat de România în vederea atingerii anumitor obiective de referință specifice în domeniul reformei sistemului judiciar și al luptei împotriva corupției este, atât timp cât nu a fost abrogată, obligatorie în toate elementele sale pentru România. Obiectivele de referință care figurează în anexa la aceasta urmăresc să asigure respectarea de către acest stat membru a valorii statului de drept prevăzute la articolul 2 TUE și au caracter obligatoriu pentru statul membru respectiv, în sensul că acesta din urmă este ținut să ia măsurile adecvate pentru atingerea acestor obiective, ținând seama în mod corespunzător, în temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE, de rapoartele întocmite de Comisia Europeană pe baza deciziei respective, în special de recomandările formulate în rapoartele menționate.**
- 2) Articolul 325 alineatul (1) TFUE coroborat cu articolul 2 din Convenția elaborată în temeiul articolului K.3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, privind protejarea intereselor financiare ale Comunităților Europene, semnată la Luxemburg la 26 iulie 1995, precum și Decizia 2006/928 trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia hotărârile în materie de corupție și de fraudă în domeniul taxei pe valoarea adăugată (TVA) care nu au fost pronunțate, în**

primă instanță, de completuri de judecată specializate în această materie sau, în apel, de completuri de judecată ai căror membri au fost desemnați toți prin tragere la sorti sunt lovite de nulitate absolută, astfel încât cauzele de corupție și de fraudă în domeniul TVA-ului în discuție trebuie, dacă este cazul, în urma unei căi extraordinare de atac împotriva unor hotărâri definitive, să fie rejudecate în primă instanță și/sau în apel, în măsura în care aplicarea acestei reglementări sau a acestei practici naționale este de natură să creeze un risc sistemic de impunitate a faptelor ce constituie infracțiuni grave de fraudă care aduce atingere intereselor financiare ale Uniunii sau de corupție în general. Obligația de a se asigura că astfel de infracțiuni fac obiectul unor sancțiuni penale care au un caracter efectiv și disuasiv nu scutește instanța de trimitere de verificarea respectării necesare a drepturilor fundamentale garantate la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, fără ca această instanță să poată aplica un standard național de protecție a drepturilor fundamentale care să implice un asemenea risc sistemic de impunitate.

- 3) **Articolul 2 și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, precum și Decizia 2006/928 trebuie interpretate în sensul că nu se opun unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia deciziile curții constituționale naționale sunt obligatorii pentru instanțele de drept comun, cu condiția ca dreptul național să garanteze independența curții constituționale menționate în special față de puterile legislativă și executivă, astfel cum este impusă de aceste dispoziții. În schimb, aceste dispoziții din Tratatul UE și decizia menționată trebuie interpretate în sensul că se opun unei reglementări naționale potrivit căreia orice nerespectare a deciziilor curții constituționale naționale de către judecătorii naționali de drept comun este de natură să angajeze răspunderea lor disciplinară.**
- 4) **Principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun sunt ținute de deciziile curții constituționale naționale și nu pot, din acest motiv și cu riscul săvârșirii unei abateri disciplinare, să lase neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din deciziile menționate, chiar dacă ele consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, că această jurisprudență este contrară articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, articolului 325 alineatul (1) TFUE sau Deciziei 2006/928.**

Lenaerts	Bay Larsen	Arabadjiev
Prechal	Jürimäe	Rodin
Ilešič	von Danwitz	Safjan
Biltgen		Piçarra

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, la 21 decembrie 2021.

Grefier	Președinte
A. Calot Escobar	K. Lenaerts